ANUL
20

CEI VII ŞI CEI ADORMIŢI ÎNTRU NĂDEJDEA OBŞTEŞTII ÎNVIERI, DIMPREUNĂ CU CETELE ÎNGERILOR ŞI ALE SFINŢILOR, CU PREASFÂNTA, PREACURATA, PREABINECUVÎNTATA, SLĂVITA STĂPÎNA NOASTRĂ, NĂSCĂTOAREA DE DUMNEZEU ŞI PURUREA FECIOARA MARIA, TOŢI ŞI TOATE SE ÎNTÎLNESC ÎNTRU BUCURIA ÎNVIERII CELEI DE A TREIA ZI.
CRUCII TALE NE ÎNCHINĂM, HRISTOASE, ŞI SFÎNTĂ ÎNVIEREA TA O PREASLĂVIM!

credinţă
iubire
speranţă

PUNCTE CARDINALE

ANUL XX
Nr. 4/232
APRILIE
2010
16 PAG. – 5 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulaţie în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANŢA, ELVEŢIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

GABRIEL CONSTANTINESCU (1921-2010)

Călătoria pământeană a Domnului Gabriel Constantinescu – pe drumuri întortocheate, pline de neprevăzut şi presărate cu toate strâmbătăţile istoriei – s-a desfăşurat aproape pe întinderea unui veac întreg : 88 de ani, 4 luni şi o zi de viaţă pământească i s-au hărăzit de către Cel de Sus, de la 5 noiembrie 1921 la 6 martie 2010.

Marţi 9 martie, de sărbătoarea creştină a Celor 40 de Mucenici oşteni, pe la ora 3 şi jumătate p. m., trupul fără viaţă al neobositului şi neînfricatului luptător pentru Ţară, Neam şi Adevăr se pogora în ţărâna Cimitirului Central din Sibiu, spre odihnă întru aşteptarea învierii.

Cu plecarea dintre noi a Domnului Gabriel Constantinescu, lumea noastră rămâne încă şi mai dureros de săracă. S-a dus pe calea veşniciei unul dintre ultimii martori supravieţuitori ai unei lumi zărghite şi haine, care i-a "răsplătit" pe cei mai buni dintre fiii Neamului Românesc cu atrocităţile cele mai feroce: temniţe îngrozitoare. muncă silnică, gropi comune fără cruci, iar pentru supravieţuitori – domicilii forţate, despolieri abuzive, hărţuire permanentă, umilinţă şi marginalizare.

Ceremonia funerară s-a oficiat în noua biserică din Piaţa Prahova (la ctitorirea căreia familia Constantinescu şi-a dat din plin obolul) de către un numeros sobor de preoţi, avându-l în frunte pe Î. P. S. Serafim Joantă, Mitropolitul românilor creştini ortodocşi din Germania, Europa Centrală şi de Nord. Alături de familia îndoliată, la ceremonie a participat multă lume, din Sibiu, din ţară şi din străinătate: prieteni, vecini, colaboratori, admiratori, camarazi de luptă şi crez.

Deşi pe Domnul Gabriel Constantinescu lunga sa viaţă l-a supus la cele mai grele încercări şi nedreptăţi, verticalitatea, curajul, onoarea, simţul datoriei şi puterea de sacrificiu au fost valorile de care nu s-a despărţit cu nici un preţ. Cei care l-au cunoscut şi au zăbovit în preajma sa au trăit bucuria unui permanent exemplu de distincţie şi discreţie, de ordine şi dăruire fără preget. Pregătirea pentru profesia armelor, clădită pe moştenirea moral-spirituală a unei vechi familii creştine cu rădăcini olteneşti, i-a marcat întreaga existenţă. N-am cunoscut mai deplină întruchipare a permanentei strădanii omeneşti pentru bine, dreptate şi adevăr.

În calitate de şef de promoţie (1942) a Şcolii de Ofiţeri de Cavalerie din Târgovişte, Domnul Gabriel Constantinescu avea să primească sabia – simbol al acestei prime prestigioase calificări – chiar din mâna M. S. Regele Mihai. Trecut prin focul campaniei de pe frontul de Răsărit, în Cruciada împotriva bolşevismului, a participat la numeroase operaţiuni militare, care l-au purtat până la Cotul Donului. Căzut în prizonieratul sovietic, a cunoscut asprimea fără limite a lagărelor. Despre modul demn si eroic în care s-a comportat în anii aceia stă mărturie, între altele, cartea Domnului Radu Mărculescu, *Pătimiri şi iluminări din captivitatea sovietică* (Ed. Albatros, Buc., 2000), care-i dedică pagini de neuitat.

Din păcate, reîntoarcerea în patrie nu a însemnat nicidecum eliberarea. Ţara încăpuse pe mâinile aceloraşi vrăjmaşi străini de Neam şi fără Dumnezeu. În locul unei fireşti recunoştinţe pentru fidelitate şi jertfă, "republica populară" l-a răsplătit cu o lungă şedere în temniţele Gulagului românesc şi cu domiciliul obligatoriu prin pustietăţile Bărăganului. Când şi aceste episoade ale calvarului au luat sfârşit, "libertatea" din marea temniţă care devenise România comunistă a însemnat permanenta supraveghere a Securităţii, opresiunea

Nicolae POP

(continuare în pag. 2)

CUM MAI CRED CEI DE STÎNGA CĂ AR PUTEA SĂ PARĂ DE DREAPTA...

BĂTAIA PE... ANTICOMUNISM

"Biserica anticomunistă a fost reunificată, avem un papă, ereticii au fost izgoniţi din poziţiile instituţionale. Comunismul, firesc, era monopolist. Iată, s-a băgat monopolul şi în anticomunism! [...] Avem acum un anticomunism mai uscat şi mai curat, cu reprezentanţi care vor produce tom după tom, în linişte deplină, un anticomunism care nu va face pagube şi nu va tulbura liniştea nimănui. Anticomunismul de catifea, anticomunismul caviar!" (Liviu Antonesei)

Premierul Emil Boc a dispus eliberarea lui Marius Oprea de la conducerea Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului şi a lui Dinu Zamfirescu de la şefia Institutului pentru Memoria Exilului Românesc, transmite Mediafax. Şeful guvernului a decis ca nou creatul Institut de Investigare a Crimelor Comunismului si Memoria Exilului Românesc să fie condus de Vladimir Tismăneanu (preşedintele Consiliului Ştiinţific, care a făcut şi schema noii instituţii) şi Ioan Stanomir (specialist în drept constituţional şi politologie).

"Am aflat din *Monitorul Oficial*, nu am avut nici un fel de discuţii. Dar mă aşteptam, am spus de mai multă vreme ce se va întîmpla, deşi au apărut inclusiv comentarii potrivit cărora n-ar fi adevărat, că am mania persecuţiei şi aşa mai departe. Faptul că în noua hotărîre nici nu se mai vorbeşte despre Securitate arată că ceea ce deranja era modul în care am înţeles eu investigaţiile privind crimele comunismului, adică să pornesc de la victime şi să ajung la cei care au ucis oameni. Or, asemenea abordare se pare că nu este prea plăcută, practic investigarea crimelor comunismului se mută la bibliotecă", a comentat d-l Marius Oprea (pentru Agerpres).

În *Adevărul*, d-l Liviu Antonesei e necruţător: "Care a fost greşeala D-lui Oprea? Aceea de a fi luat în serios angajarea anticomunistă a preşedintelui şi a comilitonilor săi. Nu şi-a spus că, de vreme ce a fost condamnat oficial comunismul, nu mai e nimic de făcut în afara disecţiei sale în cărţi. De bună seamă că Domnia Sa a scris cîteva cărţi fundamentale în domeniu – *Moştenitorii Securităţii*, de pildă, rămîne un model al genului –, a editat colecţii de documente esenţiale pentru înţelegerea regimului sub care a pătimit ţara, s-a îngrijit de apariţia primului manual de istorie a comunismului pentru liceeni. Dar nu s-a oprit aici – a crezut că trebuie făcută dreptate victimelor şi că trebuie deconspiraţi torţionarii şi asasinii. Aşa că s-a apucat de dezgropat morţii, de scormonit atent prin dosare şi de sesizat Parchetul..."

Despre lupta pe ciolanul anticomunismului am vorbit recent şi cu d-na Tia Şerbănescu, într-un interviu-analiză pentru *Formula As*. Iată răspunsul domniei sale:

"Este deplorabil că atitudini intelectuale normale – cum sînt denunţarea comunismului, apărarea drepturilor celor persecutaţi, studierea unor momente istorice, ca revoluţia sau mineriadele – au început să fie transformate în meserii, care trebuie remunerate de la buget.

D-l Marius Oprea făcea cercetări istorice şi scria cărţi şi înainte să fie directorul IICC, o poate face şi fără să mai conducă acest institut. D-l Vladimir Tismăneanu se ocupă de comunism de 30 de ani şi poate să o facă mai departe şi fără să fie preşedinte de institut.

De altfel, nu văd de ce trebuie un institut special pentru cercetarea comunismului, cum nu găsesc justificarea nici pentru unul care să cerceteze revoluţia. Şi comunismul, şi revoluţia pot fi cercetate de orice istoric şi de orice institut deja existent. Nu e nevoie pentru asta să creăm noi structuri pe bani de la buget, în care să primească posturi diverşi clienţi politici. Căci funcţiile în respectivele Institute au fost date pe criterii politice.

Acum, cînd s-a schimbat puterea, oamenii puşi politic nu vor să fie schimbaţi politic. Cum ar veni, atunci cînd eşti numit pentru că aparţii unui partid, e democraţie, dar cînd este să fii înlocuit, e dictatură şi abuz. Nu e în regulă. Evident că opinia publică va avea o reacţie de respingere faţă de idee, din pricina acestui scandal. Se dă impresia că astfel de instituţii nici nu au fost create pentru a ne cunoaşte mai bine istoria şi a exorciza răul din trecutul nostru, ci numai pentru a da o sinecură unor clienţi politici".

Opinia mea e că ne aflăm în situaţia, ceva mai rară, în care toată lumea are dreptate şi totodată greşesc cu toţii.

D-l Marius Oprea are dreptate să se teama că d-l Vladimir Tismăneanu va îngropa cercetarea călăilor din regimul comunist, dar greşeşte cînd se plînge că este înlocuit politic.

Premierul Emil Boc are dreptate să pună pe cine vrea, pe criterii politice, la conducerea unei instituţii a guvernului, dar greşeşte numindu-l pe d-l Tismăneanu – care a cam ratat (ca să nu spun altfel) raportul asupra comunismului şi peste a cărei obiectivitate ştiinţifică planează destule dubii – şi pe d-l Stanomir, care, deşi e un om onorabil si un reputat specialist in domeniul său, nu e istoric, dar e membru în Consiliul Academic al Institutului de Studii Populare, alături de d-l Tismăneanu. Şi greşeşte încă o dată comasînd cele două institute, care au (aveau?) scopuri şi obiective diferite.

D-l Tismăneanu are dreptate să vrea să fie la conducerea IICCEMR, de vreme ce ani de zile s-a ocupat de comunism, a publicat cărţi şi a fost preşedinte al Comisiei prezidenţiale pentru cercetarea comunismului. Dar greşeşte cînd încearcă să controleze tot ce mişcă în domeniu şi să-şi impună oamenii săi în toate structurile de resort.

PDL şi PNL au dreptate să ceară investigarea crimelor comunismului, cel puţin din perspectiva unor partide de dreapta (cum se pretind, chit că nu prea sînt), dar greşesc cînd transformă asta într-o afacere pe banii statului. Şi mai greşesc o dată războindu-se între ele pe acest "ciolan", scîrbind lumea şi dîndu-le apă la moară celor care se opun investigării istorice (şi penale) a regimului comunist.

Un semn foarte prost pentru d-nii Tismăneanu şi Stanomir, noii şefi ai Institutului de Investigarea Crimelor Comunismului şi pentru Memoria Exilului Românesc (struţocămila născută din pixul lui Boc): d-nele Ştefana Bianu şi Doina Cornea şi d-nii Dennis Deletant, Radu Filipescu şi Radu Ioanid au demisionat din Consiliul Ştiinţific al IICCR devenit IICCMER. Şi sînt convins că nu din pricina "executivului" Stanomir – pe care probabil că nici nu-l cunosc –, ci pentru a lua distanţă faţă de monopolistul anticomunismului Tismăneanu – pe care probabil că îl cunosc prea bine...

Motivele invocate de istoricul Dennis Deletant, făcute publice în revista *22*, cred că sînt împărtăşite şi de ceilalţi demisionari:

"Motivul demisiei mele a fost că nu am fost consultat în prealabil despre modificarea fundamentală a statutului IICCMER, care omite punctul f) din articolul 3 (Hotărîre 1372 din 18 noiembrie 2009), care permitea IICCMER să sesizeze organele de cercetare penală privind acţiunile care au lezat drepturile şi libertăţile omului în perioada dictaturii comuniste. Tocmai acest aspect al activităţii IICCMER era una din sarcinile principale – sînt, bineînţeles, şi altele – ale unei instituţii cu titlul Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului din România. [...]

După părerea mea şi a altora, este imperios necesară depolitizarea IICCMER. Înlocuirea unui grup politic cu un altul la conducerea unei instituţii nu poate decît să convingă un specialist străin că ştiinţa istorică din România este aservită unor interese politice şi personale, ceea ce este o situaţie arhicunoscută celor care au trăit sub comunism. Problema politizării IICCMER va rămîne una dintre sursele tensiunilor legate de natura forurilor instituţionale sub a căror egidă cercetarea istoriei din România se desfăşoară".

Noua conducere a IICCMER a dat un comunicat în care promite că institutul îi va cerceta mai departe pe criminalii comunişti, pe care îi va trimite în faţa instanţei şi, mai mult, îi va cerceta şi pe cei neocomunişti, din timpul "revoluţiei" şi al mineriadelor. Cum va face asta, cînd nu are atribuţii prin documentele de funcţionare ale Institutului?!

Şi o altă problemă, pusă elegant de scriitorul Dorin Tudoran (pe blogul "Certocraţia"): "Ne bucură să aflăm că s-a dat undă verde investigaţiilor şi cercetărilor atît de necesare, dar ar fi bine să înţelegem *cine* şi *de ce* a poprit pînă acum miraculos eliberata undă..."

Claudiu TÂRZIU

P. S. Iată însă că lucrurile nu se opresc aici. D-l Vladimir Tismăneanu îşi continuă planul de monopolizare a anticomunismului, sub aparenţa interesului ştiinţific. Începînd de la jumătatea lunii trecute (*Evenimentul zilei*, 17 martie), îşi declară repetat intenţia unificării tuturor institutelor care se ocupă de studierea comunismului şi a Revoluţiei. Evident, sub controlul său şi al oamenilor săi. Deocamdată, ţinta fixată cu precădere este Institutul Revoluţiei, fondat de Ion Iliescu şi condus de oamenii lui. Adevărata ţintă este însă, desigur, aceea de a înghiţi şi Institutul Naţional pentru Studiul Totalitarismului, condus de d-l Radu Ciuceanu. Nu putea însă să sară direct la gîtul unui fost deţinut politic, aşa că a început printr-o parşivă "contextualizare". Dacă planul d-lui Tismăneanu izbuteşte, acesta îşi va impune propria viziune asupra comunismului, fără să mai poată fi contestat de nimeni la nivel instituţional.

(urmare din pag. 1)

GABRIEL CONSTANTINESCU (05 noiembrie 1921 – 06 martie 2010)

directă sau mascată, şicanele de tot felul, împiedicarea sistematică a afirmării şi valorificării capacităţilor şi competenţelor intelectual-profesionale ale unei personalităţi de excepţie. Toate aceste vrăjmăşii şi fărădelegi nu au reuşit totuşi să-i frângă elanul de luptător şi tenacitatea neobosită. Dovada acestor excepţionale calităţi intelectuale şi morale sunt diplomele de licenţă ale celor două facultăţi – Filosofie şi Cibernetică – dobândite în pofida tuturor greutăţilor şi persecuţiilor oficiale.

După evenimentele din decembrie 1989, Domnul Gabriel Constantinescu a făcut proba unei perfecte lucidităţi în privinţa noului regim comunist deghizat în "democraţie originală". A afirmat repetat că pentru supravieţuitorii temniţelor şi lagărelor comuniste aşa-zisa "revoluţie" de acum două decenii "a survenit prea devreme pentru ca eroii să fi putut trece în legendă şi prea târziu pentru cei rămaşi în viaţă ca să mai fi putut contribui efectiv la schimbarea în bine a unei lumi profund mutilate de comunism". Cu toate acestea, nu doar că nu a dezarmat, dar a ctitorit încă din ianuarie 1991 periodicul de orientare naţional-creştină *Puncte Cardinale*, căruia i-a fost timp de aproape 20 de ani, părinte iubitor şi ocrotitor. A continuat, cu aceeaşi luciditate şi tenacitate care l-au caracterizat dintotdeauna, să lucreze, cu uneltele gândului temeinic şi ale slovei scrise, în slujba adevăratelor valori ale spiritului naţional, a autenticelor tradiţii creştine şi româneşti şi, nu în ultimul rând, pentru mărturisirea ororilor şi fărădelegilor trecutului recent şi pentru cinstirea jertfelor atâtor eroi sau martiri ştiuţi şi neştiuţi. Pe aceeaşi linie a lucrării trezitoare şi luminătoare de conştiinţe, a modelării şi călirii de caractere prin cunoaşterea şi mărturisirea Adevărului, se înscriu şi cele cinci cărţi pe care a apucat să le publice (din 1996 până în 2007), dintre care *Gâlceava anticomunistului cu lumea* (2002) îl reprezintă cel mai intim şi mai deplin.

Preocupările Domnului Gabriel Constantinescu au fost dintre cele mai diverse, caracterizând un spirit profund şi complex: istoria şi cultura naţională şi universală, într-o abordare dintre cele mai temeinice; politica şi diplomaţia modernă şi contemporană, cu punerea în lumină şi analizarea celor mai subtile condiţionari şi celor mai neaşteptate efecte. Personalitatea sa complexă şi chipul său luminos vor rămâne elemente de reper în viaţa spirituală şi culturală a Sibiului şi a "României profunde".

Dumnezeu să-l numere, să-l odihnească şi să-l învie cu drepţii!

GABRIEL CONSTANTINESCU ▸ O BIOGRAFIE EXEMPLARĂ

„Noi am încercat, cu *Puncte cardinale*, să provocăm la o reconstrucţie a dreptei pe fondul noilor realităţi, iar nu la o simplă imitaţie epigonică a dreptei interbelice. Trecutul trebuie avut în vedere, dar nu poate fi reiterat ca atare. Este ceea ce n-au înţeles, din păcate, mulţi supravieţuitori de bună credinţă ai Mişcării Legionare şi mulţi tineri exaltaţi sau teribilişti, care au preferat unei reconstrucţii anevoioase o agitaţie ieftină şi anacronică".

Gabriel Constantinescu

Născut la Sibiu (5 noiembrie 1921), fiu al scriitorului Paul Constant (1895-1981), Gabriel Constantinescu, înainte de a fi fost autor de cărţi, publicist sau editor, a fost o înaltă şi lucidă conştiinţă românească, mărturisitor exemplar al unei generaţii de excepţie, care a ştiut să moară şi să renască pe toate crucile istoriei, zdrobită, dar niciodată înfrîntă, cu destinul tăiat în carnea vie a celui mai smintit dintre veacuri.

Pentru că a fost un om de dreapta şi pentru că revista *Puncte cardinale* (pe care a întemeiat-o în 1991) a susţinut vreme de 20 ani o fermă poziţie naţională şi creştină, Gabriel Constantinescu a trecut în ochii multora drept un fost deţinut politic cu trecut legionar, ceea ce ar fi putut fi onorant, dacă ar fi fost adevărat, pentru că marea aventură legionară, dincolo de erorile, excesele şi neîmplinirile ei, a avut şi o latură pozitivă de românism jertfelnic şi de solidaritate europeană în numele lui Hristos. Cînd se va scrie adevărata istorie şi exegeză a legionarismului interbelic, fără patimi şi fără prejudecăţi, se va vedea în ce măsură virtuţile lui răscumpără nu puţinele-i păcate.

Dar patriarhul *Punctelor cardinale* n-a fost legionar şi nici măcar „frate de cruce". A fost doar contemporanul şi martorul parţial al unui fenomen pe care s-a străduit să-l înţeleagă şi cu care a venit în contact mai mult în prizonierat şi în temniţă decît în Sibiul primei tinereţi. A crescut însă organic în duhul românismului (care „suflă" unde vrea", iar nu doar în faldurile cămăşilor verzi) şi în cultul sănătos al valorilor clasice, al moralităţii şi al onoarei. Generaţia sa intelectuală, încă imberbă la 1940, s-a caracterizat, în cea mai mare parte a ei, printr-o instruire temeinică (deşi adeseori nedefinitivată, din pricina contextului istoric), prin seriozitate, idealism curat şi spirit de dăruire. Ea n-a mai apucat decît agonia României Mari, iar comunismul a bulversat-o de timpuriu. De nu s-ar fi întîmplat aşa, acesta ar fi fost elementul uman capabil să facă din România, pe bazele puse deja de strălucitele generaţii anterioare, ale lui N. Iorga şi M. Eliade, o adevărată putere europeană a Estului, creştină şi anticomunistă, cu o civilizaţie şi cu o cultură de nivel occidental, dar şi cu nota sa de specificitate (dată îndeosebi prin sinteza de Occident şi Orient, de latinitate şi Ortodoxie). Dar crudul „destin" românesc al lui „n-a fost să fie" i-a împins pe tinerii de atunci – şi ţara o dată cu ei – într-o tragică fundătură. Faptul că cei mai mulţi dintre aceştia, deşi anulaţi social şi profesional, au rezistat *moral* tragicei încercări este o dovadă în plus a bunei lor plămade, dar şi un posibil reper de „exemplaritate", din păcate insuficient valorificat în haosul imund al României postcomuniste.

(continuare în pag. 4)

Paul (tatăl)

Gabriel Constantinescu şi tatăl său, Paul Constant

Eugenia (mama)

(urmare din pag. 3)

Traseul biografic al lui Gabriel Constantinescu este grăitor pentru vitregul destin general al acestei elite sacrificate. În 1940, cînd viitorul director al *Punctelor cardinale* absolvea Liceul „Gh. Lazăr“ din Sibiu, marele război izbucnise deja, bătîndu-ne și nouă la ușă. În fața acestei situații, tînărul se simte dator, civic și moral, să îmbrățișeze cariera armelor. În 1942 absolvă Școala Militară de Ofițeri de Cavalerie „Regele Ferdinand I“ din Tîrgoviște și este repartizat în Regimentul de Gardă Călare, cu care ia parte, ca tînăr sublocotenent, la campania anticomunistă din Răsărit[1]. Cade în mîinile rușilor, refuză categoric actul de trădare militară de la 23 august 1944 (numit eufemistic „întoarcerea armelor“ și concretizat în înființarea, la inițiativa și sub controlul Moscovei, a celor două divizii roșii numite „Tudor Vladimirescu“ și „Horia, Cloșca și Crișan“) și rămîne în prizonierat pînă în mai 1948 (trecînd pe la Oranki, Mănăstîrca, Krasnigorsk, Gorki, Marițeiska, Marșansk). Eliberat și revenit în țară, încearcă să-și croiască o nouă cale, în pofida potrivniciei vremurilor. Dă curs, cu o anume naivitate, mai vechii sale pasiuni pentru filosofie; capătă anevoie dreptul de a se înscrie la Facultatea de Filosofie din București (pe atunci doar în „tranziție“ spre totala ideologizare), dar în cele din urmă reușește, iar după numai doi ani obține licența. Performanța rămîne fără finalitate imediată, pentru că în iunie 1950 este arestat de Securitate (sub tripla acuzație de „tipărire și difuzare de publicații interzise“, „uneltire împotriva ordinii sociale“ și „deținere ilegală de arme și muniție“), judecat și condamnat la 10 ani de închisoare (Securitatea Sibiu, Ministerul de Interne, Jilava, Aiud, Canal-Peninsula, Baia Sprie, Valea Nistrului, Lugoj și Gherla, de unde s-a eliberat în 1960). Între 1960-1962 are domiciliu obligatoriu în Bărăgan (Satu Nou-Viișoara), unde se căsătorește (la aproape 40 de ani) cu Maria Blaj (la rîndul său deținută politic, ca fostă membră a „Cetățuilor de fete“) și unde li se va naște, în 1961, prima din cele două fete (Ligia-Mihaela[2]; cea de a doua, Eugenia-Tatiana, s-a născut un an mai tîrziu). Întors la Sibiu, unde casa părintească fusese între timp asaltată de „chiriașii“ impuși de Stat, trăiește cu proaspăta familie în

Cu soția și fiica Ligia

bucătăria și dependințele propriei case (a cărei *reconquista* se va încheia abia în 1976). Încercînd fără succes să se angajeze pe un post mai apropiat pregătirii sale, nu este acceptat nici măcar în învățămîntul ajutător, așa că este nevoit să se mulțumească, pornind de la munca necalificată, să fie slubaș al Întreprinderii de Construcții din Sibiu (unde mai tîrziu va face pe contabilul). Simțind că nu se va putea consolida social decît printr-o

Familia lui Gabriel Constantinescu în 1970

recalificare mai realistă, găsește energia ca la 45 de ani să redevină student (de data aceasta la fără frecvență), la Facultatea de Cibernetică din București (1966-1972), opțiunea fiind acum evident una pragmatică. Din 1975 este informatician în cadrul Centrului de Proiectări Sibiu, de unde se pensionează, ca regretat profesionist, în 1987. După căderea comunismului, devine membru al Asociației Foștilor Deținuți Politici și al Uniunii Veteranilor de Război. Participă la constituirea Uniunii Democrat-Creștine din România, dar înțelege relativ repede, pe de o parte că, în inconsistența și neorînduiala vieții românești postcomuniste, un efort de pedagogie națională este mai urgent decît o hazardată acțiune politică de dreapta, iar pe de altă parte că adevărata misiune a generației închisorilor, cu precădere în fața lui Dumnezeu și a morților săi, este una de mărturisire și veghe morală. Din această atitudine principială și din această stare de spirit s-au născut, în pofida puținătății mijloacelor materiale, revista[3] și editura[4] *Puncte cardinale*.

Întrucît, în ultimii 20 ani, existența lui Gabriel Constantinescu s-a confundat cu cea a *Punctelor cardinale*, îmi voi îngădui să insist asupra genezei și obiectivelor publicației sibiene[5], citînd cîteva pasaje din interesantul interviu apărut în ambianța festivă a Numărului 100 (aprilie 1999), sub titlul „Principiile nu au vîrstă“ (p. 2).

„Spre jumătatea anului 1990 – spune G. C. – toți oamenii cu capul pe umeri au înțeles că speranțele din decembrie ´89 fuseseră doar o amăgire. Reînființarea Securității (în urma evenimentelor de la Tîrgu Mureș), rezultatele alegerilor din luna mai și constituirea unui guvern «legitim», a cărui primă măsură a fost chemarea minerilor pentru a apăra «democrația originală» și a spulbera fenomenul sublim al Pieții Universității, m-au pus în fața alternativei: *resemnare sau luptă*. Valorificînd singurele urmări pozitive ale evenimentelor din decembrie ´89, libertatea de asociere și libertatea de expresie, am optat pentru *luptă*, arma aleasă fiind însă *cuvîntul*. Cu un grup alcătuit din foști deținuți politici și din tineri intelectuali sibieni, am luat inițiativa întemeierii unei publicații care să apere tradiția românească autentică, demascînd diversiunile neocomuniste, dar și celelalte forme de stîngism anticreștin și antinațional. […] Inițiativa noastră a găsit dintru început sprijin în București, mediator fiind scriitorul Marcel Petrișor[6], și el fost deținut politic […]

Mai întîi am ținut să cinstim memoria celor căzuți și să încercăm să le facem dreptate. Apoi am creat cîteva punți: între bătrîni și tineri, între Țară și Exil, între diferitele confesiuni creștine… Ne-am atras un public fidel (chiar dacă nu foarte numeros), ce poate deja constitui nucleul unei noi drepte românești, deși se află destul de risipit. În fine, am arătat, cred, că o publicație serioasă de dreapta este posibilă și că Tradiția poate răspunde plauzibil provocărilor actualității“.

Așa cum persoana lui Gabriel Constantinescu a fost abrupt asociată cu legionarismul, tot astfel revista a fost mecanic pusă în legătură cu un faimos volum de publicistică ortodoxistă al lui Nichifor Crainic[7]. Directorul ei ținea să lămurească: „În ceea ce privește denumirea revistei, unii cred că a fost preluată din titlul cărții lui Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos*. E însă o simplă coincidență (*non è vero, ma è ben trovato*). Ceea ce am avut noi în vedere, dincolo de orice aluzie sau înrudire culturală, a fost ideea pură și simplă de *orientare*, de recuperare a *reperelor*, atît de necesară unui popor dez-orientat cu brutalitate de lungile decenii de comunism“. (Trebuie adăugat, în privința subtitlului revistei, că, după mai multe variante abandonate, el s-a fixat, din iunie 1992, la: „Periodic independent de orientare național-creștină“[8].)

În *Puncte cardinale* și-a publicat inițial Gabriel Constantinescu, aproape în exclusivitate, lucidele și uneori causticele comentarii politice și morale (multe sub formă de editorial), precum și – în serial – lungile studii despre arabi[9], evrei[10], Talmud[11] și Cabala[12], iar ☛

Cu fiica Eugenia

[1] România intrase în război, de partea Axei, la 22 iunie 1941, nu doar cu năzuința reîntregirii, dar și cu conștiința misionară a unei Cruciade împotriva bolșevismului. Cel puțin la nivelul corpului ofițeresc, ambele motivații erau la fel de puternice.

[2] Acum secretar general de redacție și tehnoredactor la *Puncte cardinale*.

[3] Apărută lunar – fără nici o întrerupere sau amînare – din ianuarie 1991, a ajuns acum în anul 20, fiind cea mea longevivă publicație de dreapta postdecembristă.

[4] În care au apărut pînă acum următoarele titluri: Dumitru Banea, *Acuzat, martor, apărător în procesul vieții mele* – 1995; Demostene Andronescu, *Peisaj lăuntric (Poezii)* – 1995; Claudio Mutti, *Mircea Eliade și Garda de Fier* – 1995; Ovidiu Vasilescu, *Templul unui păgîn (Aforisme)* – 1996; Ovidiu Vasilescu, *Pasărea abisului (Poezii)* – 1996; Constantin Iorgulescu, *Dimensiunea transcendentă a politicului* – 1997; Ana-Maria Marin, *Povestea neamului românesc scrisă de o bunică pentru nepoata sa* – 1999; Mia Pădurean, *De ce am fugit de acasă* [biografia milionarului canadian de origine română Nicolae Pora] – 1999; *Taina jertfei. Dosar istoric Moța-Marin* [alcătuit de Răzvan Codrescu] – 2002; Mihail Gavril, *Biserica, Sinagoga, Loja. Ispitirea din Carantania. Drumul Damascului. Disoluția masonică* – 2007. De remarcat, în treacăt, că regretatul Gabriel Contantinescu nu și-a publicat nici o carte la propria sa editură...

[5] Care la un moment dat a avut și un supliment popular intitulat *Lumea satelor* (din octombrie 1994 pînă în iunie 1996), abandonat din motive financiare.

[6] Născut în 1930, autor a numeroase volume de proză literară, eseistică și memorialistică, membru al Colegiului Redacțional pînă în momentul de față.

[7] Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos*, Editura „Cugetarea“ – Georgescu-Delafras, București, 1936; reed. Editura Timpul, Iași, 1996 (cu inadmisibile modificări de conținut), și Editura Albatros, București, 1998.

[8] „În fond, noi am fost consecvenți. Încă de la primul număr am afirmat *ideea națională* și *ideea creștină*, chiar dacă din rațiuni strategice sau conjuncturale am întrebuințat temporar și alte etichete“, a explicat Gabriel Constantinescu cu mai multe prilejuri (inclusiv în interviul menționat).

[9] „Lumea arabă – adevăr și prejudecată“ (de la Nr. 8-9/1993 pînă la Nr. 2/1996); *cf.* și „Islamismul între adevăr și prejudecată“ (de la Nr. 11/2001 la Nr. 7/2002).

[10] „Evreii în România“ (de la Nr. 7/1992 pînă la Nr. 4/1995).

[11] De la Nr. 3/1996 pînă la Nr. 3/1999.

[12] De la Nr. 4/1999 pînă la Nr. 8/2001.

Cu poetul Demostene Andronescu

mai recent despre istoricul relaţiilor politice româno-americane („Amăgiri & dezamăgiri")[13], despre monarhia românească în secolul XX („Şah la rege...")[14] sau despre România adevărată şi România comunistă („Cele două Românii")[15].

Poate unora li se va părea straniu, dar după cultura română şi cea germană, fostul ofiţer de Cavalerie a manifestat o pasiune constantă faţă de istoria şi valorile semitice[16]. Teza sa de doctorat în Filosofie (definitivată cu mult înainte de 1989, recomandată călduros de un Ion Banu sau de un Gh. Vlăduţescu, dar care n-a ajuns să fie susţinută din pricina numeroaselor obstrucţii securistice şi birocratice) a fost închinată filosofului arab Ibn Haldun (sec. XVI), recunoscut astăzi de tot mai mulţi specialişti drept adevăratul părinte al sociologiei şi unul dintre cei mai interesanţi precursori ai filosofiei istoriei. Din cît am cunoştinţă, ampla monografie a lui Gabriel Constantinescu a rămas unică pînă astăzi în bibliografia românească de specialitate. Ea a constituit şi tîrziul său debut editorial, la vîrsta de 75 de ani[17]. Citez de pe coperta finală: „Fost ofiţer în timpul celui de-al doilea război mondial, cu studii de Filosofie şi Matematică, autorul acestei cărţi (...), deşi trecut prin cele mai cumplite experienţe ale acestui secol (frontul de Răsărit, prizonieratul la ruşi, închisorile comuniste din România, domiciliul forţat în Bărăgan, apoi libertatea «controlată» şi marginalizarea socio-profesională), a găsit totuşi puterea să se întoarcă la filosofie, sfidînd «teroarea istoriei». Cartea de faţă reprezintă nu doar rodul unei pasiuni constante şi unei competenţe îndelung dobîndite, dar şi un fel de răscumpărare a destinului..." (pentru întreaga poveste a acestei cărţi – *Habent sua fata libelli* – a se vedea postfaţa ediţiei Anastasia, pp. 237-243):

Ulterior îi vor apărea alte patru volume (alcătuite pe baza textelor din *Puncte cardinale*): *Marginalii la Talmud* (Editura Dacia, Col. „Homo religiosus", Cluj-Napoca, 1999), *Evreii în România (secolele XVI-XX)* (Editura FRONDE[18], Alba-Iulia – Paris, 2000), *Gîlceava anticomunistului cu lumea. Cronica unui deceniu de tranziţie (1991-2001)* (Editura Christiana, Bucureşti, 2002) şi *Şah la rege. Declinul monarhiei române în secolul XX* (Editura Christiana, Bucureşti, 2007 – cartea sa cu cel mai mare succes de librărie, acum în curs de reeditare[19]).

Gîlceava anticomunistului cu lumea, reprezentîndu-l pe autor mult mai intim decît toate celelalte volume, este o selecţie (inevitabil subiectivă)[20] din editorialele şi comentariile publicate în lungul interval menţionat în subtitlu. Se reconstituie astfel, prin prisma

Cu părintele Ion Vladovici

unei viziuni critice de dreapta, traseul sinuos al unui deceniu de istorie românească. Deşi *politicul* este punctul generator şi dominant al discursului, el este conformat în adîncime de o înaltă rigoare *morală*. Dincolo de analistul politic (foarte „la zi", cum se constată la lectură, cu lucrările de istorie, politologie şi filosofie politică ale momentului, atît din aria autohtonă, cît şi din cea occidentală), cititorul va descoperi aici un moralist superior, dublat de un temeinic om de cultură. Tocmai prin această dimensiune etică şi culturală (i-am putea spune deopotrivă „pedagogică" sau „paideică"), textele se salvează de efemeritatea contextului, alcătuind nu doar un corpus documentar, dar şi un coherent mesaj teoretic şi formator, însufleţit de accente testamentare şi chiar profetice.

Deşi într-un mod nesistematic, scrisul gazetăresc al lui Gabriel Constantinescu conţine o întreagă *doctrină de dreapta*, credincioasă principiilor tradiţionale, dar nu mai puţin atentă la problematica specifică a actualităţii. Adversarii săi declaraţi sînt, îndeobşte, (neo)comunismul, politicianismul, lenea, indolenţa şi vulgaritatea. El îşi asumă să lupte donquijoteşte cu „nemernicia" românească[21], adoptînd fără rabat poziţia unui *naţionalism critic*, străin de orice urmă de populism.

(continuare în pag. 6)

[13] De la Nr. 6/2002 pînă la Nr. 12/2003.
[14] De la Nr. 1-2/2004 pînă la Nr. 9/2006.
[15] De la nr. 1-2/2007 pînă la nr. 10/2008.
[16] Face parte din pitorescul tragicomic al presei dîmboviţene faptul că anumiţi politruci ai „politicii corecte" au crezut că-l pot învinui tocmai de... „antisemitism"!
[17] Gabriel Constantinescu, *Filosofia arabă a istoriei. Ibn Haldun*, Editura Anastasia, Col. „Religiile Cărţii", Bucureşti, 1996.
[18] Anterior, Fundaţia româno-franceză FRONDE acordase revistei *Puncte cardinale* premiul său pe anii 1996 şi 1997.
[19] Citez din recomandarea editorială de pe coperta finală a primei ediţii: „Solid documentată şi călăuzită de conştiinţa fermă într-un sens moral al istoriei, această radiografie critică nu este doar un istoric al instituţiei monarhice şi al culiselor ei sub Carol II şi Mihai I, ci în acelaşi timp o îndrăzneaţă sinteză de dreapta asupra lumii româneşti din prima jumătate a secolului XX, cu urmări resimţite – uneori acut – pînă în zilele noastre".
[20] Alcătuită de autor, cu unele sugestii ale subsemnatului.
[21] „Nemernicia românească" este chiar titlul unuia dintre articole. Semnificativ, pe această linie, este şi necruţătorul ciclu „Noroiul la români" (I-IV).

Cu nepoata Andreea (acum secretar de redacţie)

Cu nepoatele Cristina şi Andreea

Dacă *Punctele cardinale* ar fi avut posibilitatea unei audienţe mai largi, Gabriel Constantinescu ar fi fost fără îndoială o voce mult mai „grea" şi mult mai respectată în peisajul atît de pestriţ al dezbaterilor etice, ideologice şi doctrinare ale ultimului deceniu românesc. Mai cu seamă volumul *Gîlceava anticomunistului cu lumea* (ce ar merita o reeditare cu adaosuri la zi) încearcă să recupereze ceva din această nobilă excelenţă a marginalităţii, adăugîndu-se, cred, biblio-grafiei esenţiale a unei drepte româneşti reconstruite din mers, spre în-dreptarea unei lumi ce se cere deopotrivă iubită şi certată, în numele lui Dumnezeu şi al martirilor ei ştiuţi şi neştiuţi. Adică al Eternităţii ce se cuvine să puncteze Istoria.

În seara zilei de sîmbătă 6 martie 2010, acasă la Sibiu, după o lungă agonie, Gabriel Constantinescu s-a adăugat la neamul său[22]. Încă din toamna lui 2009, cînd a fost sărbătorit la împlinirea vîrstei de 88 de ani, era ţintuit la pat de boala necruţătoare (cancer pulmonar, cu metastază la creier). În numărul jubiliar (1-2/229-230) al *Punctelor cardinale* din ianuarie-februarie 2010 (ultimul pe care a apucat să-l vadă ieşit de sub tipar), ce a marcat intrarea în cel de-al douăzecilea an de apariţie neîntreruptă, i-a fost publicat cel din urmă interviu (pp. 1-2), consemnat de jurnalistul Claudiu Târziu (cel care, în 2006, îi dedicase şi numărul pe octombrie al revistei *Rost*[23]) şi devenit testamentul său moral-spiritual (din care am şi extras *motto*-ul textului de faţă). *Punctele cardinale* au reprezentat, de altfel, grija sa de căpătîi pînă la ultima suflare. Lui Claudiu Târziu îi mărturisea, pe patul de suferinţă, în pragul lui 2010: „Eu fac parte dintr-o generaţie crescută în cultul datoriei împlinite. Şi am căutat şi eu, pe cît am putut, să-mi împlinesc datoria mea, atît înainte, cît şi după decembrie 1989. Am ţinut la *Puncte cardinale* ca un părinte la un copil. Le-am zămislit, dar nu le-aş fi putut creşte fără sprijinul entuziast şi generos al tuturor celor cu care am împărtăşit credinţa, idealurile şi munca de fiecare lună. Le mulţumesc că m-au ajutat pînă acum şi îi rog să mă ierte că eu nu prea îi mai pot ajuta de acum înainte... [...] E aici, în 20 de ani de apariţie neîntreruptă, munca multor oameni, ştiuţi şi neştiuţi. Din familia mea şi în sens restrîns, dar şi în sens larg, de înrudire sufletească. Poate că nu am realizat tot ce ne-am fi dorit să realizăm, poate că n-am făcut întotdeauna tot ce trebuia sau aşa cum trebuia, dar am arătat măcar că este cu putinţă, chiar în această vreme a tuturor dezbinărilor, să fie oamenii solidari pe termen lung, să pună preţ pe nişte principii şi să jertfească pentru ele. Nu-i puţin lucru, cred eu"[24].

Într-adevăr, Gabriel Constantinescu rămîne în memoria noastră, înainte de toate, ca o icoană vie a datoriei împlinite: faţă de Dumnezeu, faţă de neam, faţă de generaţia sa mucenicită, faţă de propria conştiinţă morală şi intelectuală. Nu există mai înalt eroism şi mai autentică nobleţe decît să trăieşti pentru a-ţi împlini datoriile în mijlocul unei lumi care aproape că nu mai ştie altceva decît să-şi cerşească drepturile (mai mult sau mai puţin iluzorii).

Pentru Gabriel Constantinescu, Dreapta nu a fost o simplă opţiune politică, ci în primul rînd o bună aşezare în existenţă. O dreaptă românească autentică şi cu adevărat primenitoare nu va căpăta contur şi consistenţă decît atunci cînd, urmînd modelul uman întruchipat de un Gabriel Constantinescu şi de cei din aceeaşi plămadă, va şti să se ridice jertfelnic de la ideologie la asumare existenţială şi de la pariul cu veacul la pariul cu veşnicia. Aşa să ne ajute Dumnezeu.

Răzvan CODRESCU

[22] Slujba de înmormîntare s-a oficiat pe 9 martie, la Catedrala Episcopală "Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena" din Sibiu, de către un sobor de 9 preoţi, în frunte cu Mitropolitul Serafim Joantă. Au luat cuvîntul, între alţii, Î. P. S. Serafim, Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Pr. Gh. Bogdan.

[23] Anul IV, nr. 44.

[24] Revista *Puncte cardinale* va continua să apară cel puţin pînă la sfîrşitul anului în curs, aşa cum Gabriel Contantinescu şi-a dorit şi a lăsat cu limbă de moarte.

DIN PARTEA REDACŢIEI

Lunile de agonie şi plecarea dintre noi a d-lui Gabriel Constantinescu a produs unele disfuncţii în administrarea revistei. Cerem scuze cititorilor şi le mulţumim pentru înţelegere, iar pe abonaţii care nu au primit ultimele numere îi rugăm să ne semnaleze acest lucru fie la adresa de e-mail ligia.banea@yahoo.com, fie la numerele de telefon 0730023992 sau 0269/422536, 0269/232478, pentru remedierea şituaţiei. Totodată rugăm ca plata abonamentului să se efectueze pe numele Constantinescu Maria, 550399 Sibiu, Calea Dumbrăvii nr. 109.

GABRIEL CONSTANTINESCU DESPRE IBN HALDUN

O cercetare monografică unică în bibliografia românească

Pentru o filosofie arabă a istoriei

Cercetarea monografică a unui important filosof arab al istoriei, de la sfârşitul Evului Mediu, Ibn Haldun întreprinsă de domnul Gabriel Constantinescu, în lucrarea *Filosofia arabă a istoriei. Ibn Haldun* (Editura Anastasia, Bucureşti, 1996, 264 pagini), este o contribuţie importantă la studiile despre Islam din spaţiul cultural românesc, lipsit de prea multe competenţe în acest domeniu, în raport cu direcţiile de cercetare occidentală (să amintim numai contribuţia lui Henry Corbin la studiile de filosofie a Islamului).

La origine, o teză de doctorat care nu a mai putut fi susţinută din motive care l-au depăşit pe autor – istoria ei, cu toate meandrele, ne este relatată de cercetător în postfaţa volumului –, cartea de faţă dă măsura vocaţiei unui autentic specialist în studiile islamice. Gabriel Constantinescu, fiul scriitorului sibian din perioada interbelică Paul Constant, cu studii de filosofie şi cibernetică, fost ofiţer în timpul celui de-al doilea război mondial, a trecut prin cele mai dure experienţe: frontul de răsărit, prizonieratul la ruşi, detenţie politică în lagărele comuniste din România, domiciliul obligatoriu în Bărăgan, marginalizarea socio-profesională.

Format în atmosfera intelectuală a unor personalităţi remarcabile din zona occidentală a cadrului de cultură islamic şi participând direct la frământările politice ale secolului al XIV-lea, Ibn Haldun este autorul cunoscutei lucrări *Muqaddimah – Prolegomenele*.

Omul faţă cu adevărul istoric

O primă problemă cu care filosoful arab se confruntă priveşte dimensiunea oportunităţilor cunoaşterii umane de a descoperi adevărul istoric. Ibn Haldun îşi propune, în pofida canonului culturii islamice, să definească istoria ca obiect de cercetare ştiinţifică. Cercetarea istoriei trebuie să ţină cont de numeroase delimitări conceptuale şi precizări epistemologice, conform viziunii filosofiei medievale cu privire la relaţia dintre filosofie şi ştiinţă. Ibn Haldun decelează eroarea majoră a filosofiei musulmane care postula că atât ştiinţa, cât şi religia şi metafizica se examinează cu acelaşi utilaj metodologic. El operează distincţia netă între ştiinţă, "ca sumă a cunoştinţelor dobândite de raţiune din studiul existenţei naturale" şi religie "ca sumă a cunoştinţelor revelate". Gabriel Constantinescu reliefează concepţia lui Ibn Haldun care vizează "organizarea cercetării ştiinţifice în cadrul unui sistem complex de ştiinţe particulare, definit prin obiectul şi metodele lor, la care se adaugă drept criteriu de distincţie caracterul lor teoretic sau practic, fiecare ştiinţă practică fiind dependentă de o anumită ştiinţă teoretică, pe care o fundamentează".

Sedentari şi nomazi

Autorul subliniază contribuţia adusă de Ibn Haldun la cultura şi gândirea universală, crearea unei discipline teoretice pe care să se fundamenteze, la nivel ştiinţific, istoria. Astfel apare "ideea ştiinţei despre societate şi cultură". Disocierea pe care o face filosoful arab al istoriei între "noua ştiinţă despre societate şi cultură şi filosofia politică" este una esenţială. Dacă filosofia politică este "un instrument pentru conducerea efectivă a statului", noua ştiinţă se manifestă, în viziunea lui Ibn Haldun, ca "un instrument pentru înţelegerea şi scrierea istoriei".

Cercetarea istoriei, în raport cu o cunoaştere adecvată a realităţilor islamice, îl determină pe Ibn Haldun să afirme că "societatea este o necesitate naturală a omului". Plecând de la acest principiu fundamental, filosoful arab vorbeşte despre importanţa "sistemului de relaţii sociale", ca factor al existenţei umane, precum şi despre "relaţiile de cooperare în vederea apărării" care se remarcă la nivelul organizării politice.

Cele două modele sociale prezentate de Ibn Haldun: societatea nomadă şi societatea sedentară nu constituie "forme statice, ci realităţi dinamice în continuă prefacere". Prima expresie de manifestare a dinamicii sociale este reprezentată de trecerea de la existenţa nomadă la cea sedentară. Consecinţele acestor metamorfoze sunt constituirea statului şi participarea la istorie. Ibn Haldun nu operează o distincţie între stat şi societate, ele fiind "feţele aceleaşi realităţi". Analiza asupra societăţii sedentare se constituie şi într-un studiu asupra apariţiei şi dezvoltării statului musulman medieval. Ibn Haldun propune şi o analiză morfologică a celor modele sociale, cu accent pe activitatea economică.

O nouă ştiinţă

"Utilizarea realizărilor gândirii europene moderne ca sistem de referinţă pentru determinarea importanţei şi valorii conţinutului *Prolegomenelor* poate însă conduce la interpretări eronate. Întrebarea dacă *Prolegomenele* reprezintă o lucrare de sociologie, de filosofia istoriei sau de filosofia culturii este greşit pusă. *Prolegomenele* nu sunt nici un tratat de sociologie, nici de filosofia istoriei şi nici de filosofia culturii. Aceste concepte sunt determinări proprii gândirii contemporane, ele reprezentând sinteza unui proces pe care gândirea cadrului de cultură islamic nu l-a parcurs. Obiectul ştiinţei despre care Ibn Haldun afirmă că « este o ştiinţă întru totul nouă » îl constituie ceea ce exprimă termenul de *'umrân*, al cărui înţeles, în funcţie de sarcina ideativă ce i se atribuie, poate fi populaţie, societate, civilizaţie, cultură sau experienţă socială acumulată (idei, atitudini, comportament, activităţi). În concluzie *Prolegomenele* sunt ştiinţa despre *'umrân*, nu altceva. O ştiinţă cu domeniu şi problematică proprie, fără echivalent în actualele ştiinţe despre om, societate şi cultură, dar cu remarcabile corespondenţe în toate aceste domenii".

Ibn Haldun se înscrie în tradiţia marilor filosofi şi savanţi ai Islamului: Avicenna, Averroes, ar-Râzî care au fecundat gândirea occidentală europeană, depăşind rigiditatea scolasticii. Prezenţa filosofului arab, în contextul unei gândiri dominată de mistica sufismului, are semnificaţia unei fronde faţă de o dogmatizare şi de o sterilitate a ideii. Opera lui Ibn Haldun reuşeşte să refacă legătura cu tradiţia ştiinţifică a gândirii islamice, oferind posibilitatea unei dezvoltări fireşti, creative a tradiţiei, prin redefinirea conceptului de ştiinţă şi deschiderea spre un nou orizont reflexiv.

Meritul autorului este unul incontestabil, prin revalorizarea unui gânditor unic şi a unei opere exemplare, contribuind astfel la revigorarea studiilor despre Islam în cultura română. Această cercetare a domnului Gabriel Constantinescu rămâne cu siguranţă un reper în orice bibliografie consacrată problematicii filosofiei islamice.

Constantin MIHAI

De la stânga la dreapta: Gabriel Constantinescu, ofiţerul Butaliu, Maria Constantinescu şi fiica Ligia, Harry Brauner şi ofiţerul Firu

Viişoara, aprilie 1962

Invierea

Sub vraja mîngierilor de soare,
Natura'n strai de floare s-a'mbrăcat,
Plutește-n lume duh de sărbătoare
Căci azi din morți Cristos a înviat!

Nădejdi primăvăratice ne-mbie
Să ne trezim din ură și păcat,
Iubirea și credința-n noi să-nvie,
Căci azi din morți Cristos a înviat!

Cu sufletele-n volburi de lumină
Și-nflăcărați cu cugetul curat
Să ne-nfrățim în dragoste creștină,
Urîndu-ne: Cristos a înviat!

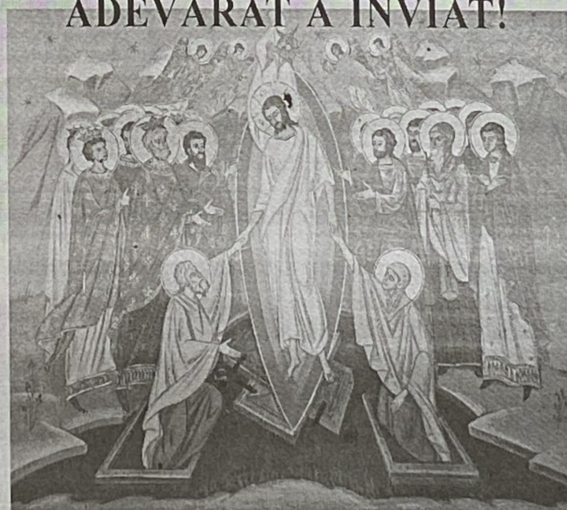
Serafice cîntări de biruință,
Zdrobesc cătușe și dărîmă porți
Sus inimile frați de suferință,
Căci azi Cristos a înviat din morți!

Nichifor Crainic

HARRY BRAUNER PENTRU GABRIEL CONSTANTINESCU

Purtând împreună crucea domiciliului obligatoriu din Bărăgan (Satul Nou - Viişoara), soţii Constantinescu au fost legaţi printr-o caldă prietenie de celebrul muzicolog Harry Brauner, care de Paştele anului 1962 i-a dedicat d-lui Gabriel Constantinescu transpunerea muzicală a poeziei "Învierea" de Nichifor Crainic (al cărei text îl reproducem şi în transcrierea olografă a d-lui Constantinescu). Oferim pe pagina alăturată fotocopiile transcrierii muzicale (aflate în arhiva familiei Constantinescu), cu adnotările şi semnătura lui Harry Brauner. ***(R. C.)***

HRISTOS A ÎNVIAT! ADEVĂRAT A ÎNVIAT!

INVIEREA

pentru Gabriel Constantinescu

Harry Brauner

RAR, SĂRBĂTORESC

I SUB VRA-JA MÎN-GÎ-IE-RI-LOR DE SOA-RE, NA-TU-RA'N STRAI DE
II NĂ-DEJDI PRI-MĂ-VĂ-RA-TI-CE NE-N-BI-E SĂ NE TRE-ZIM DIN
III CU SUF-LE-TE-LE'N VOL-BURI DE LU-MI-NĂ SI-N-FLĂ-CĂ-RAȚI CU

FLOA-RE- SAIM-BRĂ-CAT, DLU-TES-TE-N LU-ME DUH DE SĂR-BĂ-
U-RĂ- ȘI PĂ-CAT, IU-BI-REA ȘI CRE-DIN-ȚA-N NOI SĂ-N-
CU-GE-TUL CU-RAT SĂ NE-N-FRĂ-ȚIM ÎN DRA-GOS-TE CREȘ-

TOA-RE, CĂCI AZI, DIN MORȚI: CRIS-TOS A ÎN-VI-AT! IV SE
VI-E, CĂCI AZI DIN MORȚI: CRIS-TOS A ÎN-VI-AT!
STI-NĂ, U-RĂN-DU-NE: CRIS-TOS A ÎN-VI-AT!

cresc.

RA-FI-CE CÎN-TĂRI DE BI-RU-IN-ȚĂ, SDRO-BESC CĂ-TU-ȘE ȘI-

DĂ-RÎ-MĂ-PORȚI SUS I-NI-MI-LE FRAȚI DE SU-FE-RIN-ȚĂ CĂCI

PASTELE ANULUI 1962 LA VII Soara.

pentru Gabriel Constantinescu

Harry Brauner

Harry Brauner

cresc. și hotărît

AZI CRIS-TOS, A ÎN-VI-IAT DIN MORȚI! CRIS-TOS, A ÎN-VI-
p. mf.

(cresc.)

IAT DIN MORȚI! CRIS-TOS, A ÎN-VI-AT DIN MORȚI
f.

PASTELE ANULUI 1962 la VII Soara

pentru Gabriel Constantinescu

Harry Brauner

Două decenii de la înființarea Asociației Foștilor Deținuți Politici

INTERVIU CU ILIE BERGHEZAN

președintele Asociației Foștilor Deținuți Politici din jud. Sibiu

(2)

Se împlinesc două decenii de când și în jud. Sibiu, conform reglementărilor postdecembriste, a luat ființă Asociația Foștilor Deținuților Politici. Cu acest prilej, d-l Ilie Berghezan a avut amabilitatea să ne acorde acest interviu, prin care ne-am propus să rememorăm unele aspecte din viața celor care, cu 65 ani în urmă, s-au opus regimului totalitar comunist, instaurat și susținut de baionetele armatei sovietice, asupririi și sovietizării României. Am conceput acest demers atât pentru a readuce în memoria cititorilor sacrificiile și jertfele martirilor căzuți în luptele pentru idealurile libertății, democrației, dreptății și independenței patriei, dar și ca omagiu celor ce și-au dat viața pentru împlinirea acestor sfinte idealuri.

Să ne întoarcem în timp și să ne spuneți care a fost cea mai frumoasă etapă din viața dumneavoastră, care se aproape de 82 de ani.

Desigur că fiecare am avut parte în viață și de zile sau etape frumoase. Cele mai frumoase zile sau etape ale vieții au fost cele ale copilăriei și ale școlii. Apoi zilele când am fost eliberat din închisori și, nu în ultimul rând, ziua în care m-am căsătorit, apoi zilele în care mi s-au născut cei doi copii.

Dar cea mai "neagră" etapă, care v-a marcat cel mai mult viața?

Trebuie să vă răspund că am avut parte de mai multe etape și zile negre în cursul vieții mele. Cele mai negre au fost desigur, cele trei etape petrecute în securități, închisori și lagăre de muncă, aproape zece ani, dintre care doi ani numai în anchetele Securității din Sibiu, Brașov și București, timp în care nu am văzut decât celulele și camerele de anchetă, fără să fiu scos măcar o oră la aer sau la plimbare, ca alții. În timpul anchetelor de la Securitate, mai ales la Sibiu, ca și alții de altfel, am fost supuși la terori fizice (bătăi) și psihice, care uneori au depășit limitele rezistenței umane, adevărate suplicii. Cele mai groaznice momente de teroare le-am trăit atunci când eram anchetat de faimosul colonel Gheorghe Crăciun. Acesta mi-a lăsat cea mai tristă și murdară amintire din tot noianul de presiuni exercitate asupra mea. Era o adevărată fiară!

Concluzionând, să ne spuneți câte condamnări ați primit, respectiv câți ani ați fost "prizonier politic"?

După cum am mai spus, am fost condamnat de 4 ori, așa cum voi arăta acum mai detaliat.

Prima condamnare a fost pronunțată de către Tribunalul Militar din Sibiu, prin Sentința nr. 121/1949, după recurs fiind condamnat definitiv la 3 ani închisoare corecțională pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale (comuniste), conform art. 209 c. p., și la 3 ani interdicție corecțională.

A doua condamnare a fost dată de Ministerul Securității Statului, prin Decizia nr. 622/1951, la 1 an închisoare „administrativ", Securitatea considerând că nu m-am „îndreptat" spre a fi pus în libertate (deci nu prin sentință judecătorească încadrată în vreun articol de lege).

A treia condamnare a fost pronunțată de către Tribunalul Militar Brașov, prin Sentința nr. 144/1960, fiind condamnat la 12 ani muncă silnică pentru crima de uneltire contra ordinii sociale (comuniste), conform art. 209 c.p., la 5 ani degradare civică și la confiscarea totală a averii.

A patra condamnare a fost pronunțată de Tribunalul Militar de Regiune Militară București, prin Sentința nr. 17/1962, fiind condamnat la 15 ani de muncă silnică pentru crima de uneltire contra ordinii sociale (comuniste), conform art. 209 c.p., la 10 ani degradare civică și confiscarea totală a averii. Condamnarea de 12 ani a fost contopită cu cea de 15 ani, așa că ar fi urmat să execut „numai 15 ani".

În urma celor 4 condamnări, am executat în total 9 ani și 11 luni de închisoare, în două etape:

Prima etapă, de 4 ani și 8 luni, ca urmare a primelor două condamnări (deși normal era să execut numai 3 ani. Dar ce era normal în regimul comunist?): 4 luni la Securitatea din Sibiu (în trei rânduri), 1 an și 9 luni în Penitenciarele din Gherla și Aiud, iar restul de 2 ani și 7 luni în lagărele de muncă M.A.I. de la Canalul Dunăre-Marea Neagră (Saligny, Poarta Albă-Constanța și Capu-Midia).

Din a doua etapă, ca urmare a celorlalte condamnări, cea de 12 ani contopită în cea de 15 ani, am executat numai 5 ani și 8 luni de închisoare, fiind grațiat în 1964, prin Decretul nr. 411/1964, când au fost eliberați ultimii deținuți politici. Cei 5 ani și 8 luni i-am executat: 1 an și 8 luni la securitățile din Brașov și București, 1 an și 2 luni la Penitenciarele Codlea, Aiud și Jilava, iar restul de 2 ani în lagărul de muncă M.A.I. Salcia din Balta Brăilei.

Vă mai reamintiți cum era o zi de închisoare?

Nu se poate vorbi de o anumită zi de închisoare, ele fiind diferite în funcție de locul de deținere: Securitate, penitenciar sau lagăr de muncă.

De exemplu, o zi de închisoare la Securitate începea la 5 dimineața și se încheia la 22 seara, timp în care nu aveai voie să stai întins în pat, ci numai șezând pe marginea lui sau făcând câțiva pași în spațiul de 8mp, în care mai erau 3-4 deținuți. Când erai dus la anchetă, ți se puneau ochelari negri (opaci) până la biroul anchetatorului, iar la întoarcere de asemenea. Anchetele durau 4-5 ore. La Sibiu, în 1948-1949, faimosul torționar, col. Gheorghe Crăciun, prefera totdeauna ca anchetele să se facă seara și noaptea, între orele 20-24. La Brașov și București se făceau numai dimineața, între orele 8-12. Nu erai deloc scos la aer afară din celulă, ci numai la grupul sanitar (dimineața și seara), tot cu ochelari.

Deși nu erai dus la anchetă decât de 3-4 ori pe lună (uneori 2-3 zile la rând), așteptarea era groaznică, neștiind niciodată când ești chemat și de ce. La Sibiu, se bătea groaznic în acea perioadă, de către Bardos, Loprich, Gole sau alții. La Brașov și București se bătea mai rar, dar în timpul anchetelor erai chinuit psihic cu întrebările și amenințările interminabile, uneori în prezența a 2-3 anchetatori, care te exasperau, aducându-te în situația de a ceda nervos.

Era vreo deosebire între programul de după gratii și cel de la muncă?

La închisoare, programul era același, în celule de 8mp, dar de data aceasta câte 6-8 deținuți, dormind câte 2 în paturi suprapuse. Aici te chinuiau foamea, frigul și lipsa de comunicare cu familia, care deseori dura ani de zile, fără ca tu să știi ceva de familie sau ea de tine. Uneori, sub influența acestor chinuri, stăteam ore întregi fără să comunicăm între noi. Dar când reușeam să depășim aceste situații, ne antrenam în tot felul de discuții pe diferite teme, ceea ce ne mai ușura suferințele.

La muncă a fost foarte greu. În prima fază, la Canalul Dunăre-Marea Neagră, în lagărul de muncă eram cazați pe priciuri (mai târziu pe paturi) câte 80-100 de oameni într-o baracă. O zi, fie iarnă, fie vară, începea la 4 dimineața și se termina la 21. Plecarea la muncă se făcea între orele 5:30 – 6:30, iar întoarcerea între orele 18:30 – 19:30, depindea de distanța până la locul de muncă, deplasarea făcându-se fie pe jos, fie cu vagoane descoperite sau vagoane de marfă.

Fiecare brigadă era însoțită de trupe de Securitate pentru paza exterioară a locului de muncă și de milițieni sau de „caralii", cum li se spunea, care ne supravegheau în timpul lucrului și ne amenințau cu carcera, alteori și cu bătaia și tăierea rației de mâncare de seara, în cazul neîndeplinirii normei, care de multe ori era peste puterile noastre, neputând realiza 4-5 mc de pământ săpat și cărat cu roaba sau cu vagoneți la 100-150 de metri, pentru a fi scos din albia canalului.

În a doua fază, în Balta Brăilei, am lucrat la ridicarea de diguri pentru a scoate de sub amenințarea apelor zecile de mii de hectare redate „agriculturii socialiste". Aici nu se lucra iarna, decât în diferite ateliere, deoarece pământul fiind înghețat, nu se putea folosi pentru diguri, ci numai primăvara, înainte de creșterea apelor Dunării. În restul timpului lucram la prășit porumb și alte plante agricole, precum și la recoltarea lor, care de cele mai multe ori se făcea manual și dura până în decembrie.

Cum ați reușit să rezistați acelor bestiale metode torționare și întregului regim inuman din închisorile comuniste?

Noi am avut un singur crez, de la care nu ne-am abătut, chiar dacă ne-ar fi pus în fața plutonului de execuție: libertate, adevăr, democrație, eliberare de comunism, jertfă pentru patrie; apoi credința în Dumnezeu nu ne-a părăsit niciodată, chiar și în cele mai groaznice posturi, atunci Îi rosteam numele în gând și așteptam mila Lui. Faptul că toți eram uniți, indiferent de poziția socială, de vârstă, de ocupație, că ne simțeam toți camarazi de suferință, că ne îmbărbătam unul pe altul, că preoții, arestați și ei, ne-au fost de un real ajutor, propovăduind cuvântul lui Dumnezeu printre noi, toate acestea au fost decisive. Iar speranța că vom învinge nu ne-a părăsit niciodată. *(Va urma)*

A consemnat
Col (r) Victor Neghină

De la stânga la dreapta: Ilie Dumitrescu, Traian Mitrofan, Octavian Balaban, Ilie Berghezan, Mircea Mureșan, iar jos Ilie Popa și Ioan Fulea (foști fedeciști și deținuți politici)

PRIETENUL MARCEL PETRIŞOR

Marcel Petrişor a ajuns, iată, la 80 de ani, deşi nimeni, necunoscîndu-l, nu i-ar da mai mult de 65. Îl cunosc de pe la sfîrşitul anilor '70. Prieten de familie, venea în casa noastră, plăcîndu-i atmosfera salonului care, mulţumită bunicii, salva nuanţe interbelice. Era un povestitor extraordinar şi, copil fiind, mă fascinau amintirile copilăriei lui. Mai tîrziu, deşi nu l-am avut profesor la şcoală, mi-a devenit cel mai bun dascăl: era subtil şi eficient în cea mai mare măsură, combinînd largheţea cu rigoarea, nonconformismul cu un tradiţionalism creştin care în epocă era foarte rar[1]. Primit în apropierea lui, am descoperit ceva ce discreţia absolută – el nepărînd să fie în mod obişnuit un păstrător de secrete, ba din contră – şi culoarea dominantă a vremurilor nu indicau defel: că era un rugător profund şi nesmintit. Am sfîrşit, în ciuda enormei diferenţe de vîrstă, prin a deveni prieteni.

Ştiam că prietenia cu nepotul marelui poet Aron Cotruş îl băgase prima dată în puşcărie. În 1951, chiar de ziua lui, a fost arestat pentru că "organele", arestîndu-l cu cîteva zile înainte pe Ovidiu Cotruş, găsiseră asupra acestuia cartela de cantină a studentului Marcel Petrişor. Mîncau cu rîndul, azi unul, mîine celălalt, căci Ovidiu era "dat în urmărire generală". Multă vreme Marcel îl ascunsese chiar la părinţii săi, în satul zărăndean Ocişor, foarte aproape de locul unde mulţi ani s-a ascuns şi Nichifor Crainic.

Ştiam că în 1954 fusese condamnat pentru "favorizarea infractorului", ceea ce în cazul lui Marcel era un eufemism juridic pentru ajutarea prietenilor unor prieteni. Pur şi simplu, proaspăt ieşit din puşcărie, le transmisese să abandoneze orice activitate ce putea fi privită ca subversivă, întrucît riscurile erau enorme. Cînd, după cîtva timp, aceia au fost arestaţi, a fost arestat şi condamnat, pentru acea avertizare, şi Marcel.

Ştiam că în 1956 prietenia cu unii care au fost arestaţi în urma proiectatei, dar nereuşitei manifestaţii de susţinere a revoluţiei maghiare dusese şi la arestarea sa.

"M-au băgat într-o cameră la Interne, unde Saşa [Alexandru] Ivasiuc era pe rangă. Scoseseră totul din el: era plin de sînge amestecat cu fecale şi urină. Pur şi simplu îl loveau de pereţi apucînd cîte doi de rangă şi făcîndu-i vînt cu putere. Carnea se supunea şi aluneca inerţial, iar pe parchet rămîneau urmele acelea înfiorătoare de sînge, fecale şi urină. Numai creierul nu ieşea din el. L-au întrebat, arătînd spre mine: «Îl cunoşti?». Nu cred că ochii tumefiaţi mă vedeau, dar a mişcat din cap. Mi-am zis: «Nu m-a văzut, dar, oricum, are dreptate». În timp ce eram împins afară, pe Ivasiuc au reînceput să-l bată. Mă gîndeam: «La ce bun? Poate că le face plăcere». Apoi: «Acu' ce făcurăm? Condamnarea ştiam eu c-o s-o luăm, dar măcar de izbutea manifestaţia!». Întrebările şi răspunsurile de genul ăsta erau inutile. Dar un intelectual prins într-o atare situaţie foloseşte instinctiv supapa asta. Îşi exersează mentalul şi seamănă cu un şoarece raţional care dă cu ideile din colţ în colţ. M-au dus în altă cameră şi m-au pus pe rangă. După cîteva ore, dacă m-ar fi aşezat lîngă Ivasiuc, nu ne-ar mai fi deosebit nimeni: aceeaşi poziţie, aceeaşi diformitate, aceleaşi scurgeri involuntare – efecte mai dureroase decît cauzele –, aceeaşi zbatere în şi din cap. La început te abţii, apoi urli, apoi leşini, apoi eşti trezit cu o găleată de apă, apoi nu mai poţi urla, deşi ai vrea, apoi nu mai simţi nimic, apoi simţi că dai din cap şi nu ştii în ce sens. Ordinea lucrurilor astea poate fi alta. Iar îngerul se roagă lîngă tine pînă la capăt, chiar şi după ce ultimele tale reflexe mistice s-au dizolvat sub argumentul contondent... Şi în anchetă se mai întîmplă multe altele care te rup pe-afară şi pe dinăuntru, dar după ce se termină ancheta şi se vindecă rănile, dacă nu mori şi dacă nu rămîi beteag rău de tot, treci într-o existenţă interesantă. E o nesfîrşită puşcărie în care un singur lucru e cert: că te vei întîlni cu prietenii cei mai buni...". Cam asta spune el despre 1956.

După anchetă, în 1956, a fost condamnat la moarte. A stat 6 luni pe pragul morţii, apoi moartea s-a transformat în muncă silnică pe viaţă şi pînă la urmă i s-au dat 25 de ani de temniţă grea. Adică urma să fie eliberat pe la vreo 52 de ani.

În 1964, după ce adunase în total 13 ani de închisoare, din 34 cîţi avea, a ieşit o dată cu ultimii deţinuţi politici. Deşi nu fusese în Mişcare ori în Frăţiile de Cruce, pe dosarele de la Securitate i se aplicase cea mai periculoasă ştampilă: "legionar". E adevărat, era prieten cu mulţi legionari, iar cît a stat în Aiud, din Zarcă nu ieşise niciodată, căci nu acceptase nici cea mai vagă formă de reeducare (a se vedea, de pildă, Sorin Lavric, *Noica şi Mişcarea legionară*, Ed. Humanitas, Buc., 2007, p. 285). Iar dacă-l întrebi despre asta, îţi spune: "Nu te face legionar ştampila securiştilor... Culmea e că nici dacă erai înscris la legionari, nu era suficient să devii legionar... Era complicat la ei... Numai că mă gîndesc la altceva: s-or mîntui mulţi dintre ăştia care au făcut politică, şi de la ţărănişti, şi de la liberali, şi de la toţi, dar care să tragă a sfinţi eu n-am văzut decît la legionari".

La eliberare, deţinuţii politici au fost obligaţi să semneze că nu vor întreţine legături între ei. Dar nici el şi nici prietenul său, Ghiţă Calciu, nu puteau respecta aşa o promisiune. În plus, pentru că, vorba lor, "nu se putuseră abţine", transcriseseră toate versurile lui Constantin Oprişan. Iar Marcel îşi scria amintirile din puşcărie. Şi pentru că Marcel, fiind din nou student, se simţea liber, vorbea despre chestiunile respective cu te-miri-cine. Securitatea a aflat şi în 1968 l-au arestat din nou. Pe Ghiţă Calciu nu l-au arestat, dar îl audiau aproape zilnic la Securitate. Percheziţiile au scos la iveală caietul cu poeziile lui Oprişan şi memorialistica lui Marcel. Caraghioşii de securişti nu putuseră crede că cei doi au memorat atîtea versuri, aşa că în actul de acuzare scria că Petrişor şi Calciu au scos acel caiet din închisoare (Arhiva C.N.S.A.S., Dosar nr. P13773)! După opt zile, pe Marcel l-au eliberat şi s-a decis scoaterea lor de sub urmărire penală, dar obiectele confiscate au fost restituite doar după anul 2000, "la cerere". Piesele din dosarul aflat azi la C.N.S.A.S. nu explică arestarea aceasta şi nici eliberarea. Adevărul este că totul s-a sfîrşit cînd a devenit inutil scopul principal, adică încercarea securiştilor de a băga în puşcărie pe altcineva, pe un anume prieten al lor. Iar Petrişor şi Calciu n-au mai fost victimele colaterale ale prieteniei pentru că acel prieten al lor murise la sfîrşitul celor opt zile, în condiţii extrem de suspecte.

Ştiam de prietenia lui Marcel cu părintele Gheorghe Calciu şi fusesem martorul unor întîmplări extraordinare în perioada 1984-1985, cînd părintele Calciu, tocmai eliberat din închisoare, era urmărit de Securitate fără întrerupere. Era o prietenie impresionantă şi înduioşătoare, care izvora din Casimca Jilavei, unde duhul lui Costache Oprişan biruise moartea. Acolo, Marcel şi Ghiţă se salvaseră pe ei înşişi – şi unul pe altul – şi făgăduiseră în taină că toată viaţa i-o vor da Lui.

Apoi, cînd în perioada 1979-1984 părintele Calciu a fost iarăşi în închisoare, singur în închisoare şi într-un regim de exterminare rapidă, Marcel i-a transmis prin preoteasa Adriana să reziste, că se va elibera: "Spune-i aşa: şi Marcel şi Aurel de asta trăiesc de dimineaţă pînă la amiază şi de la amiază pînă seara" (convorbire înregistrată de Securitate în locuinţa Adrianei Calciu – Arhiva C.N.S.A.S., Dosar nr. I.155109, vol.19, p. 309).

Iar Aurel este eroul Aurel State, care, învins pe front, a biruit iadul în prizonierat şi în închisoare. Între el şi Marcel a fost o prietenie atît de strînsă încît pînă şi Securitatea a ţinut seama de ea, plasîndu-i, în libertate, în garsoniere alăturate, pentru a fi lesne spionaţi[2]. Numai că Aurel State a murit în 1983, înainte de eliberarea părintelui Calciu. Fusese şi el urmărit şi abuzat de Securitate pînă la ultima suflare, pentru că de curînd i se publicaseră în Germania, în nemţeşte, memoriile din închisoare[3]. A murit în spital, post-

(continuare în pag. 12)

Lucian D. POPESCU

[1] În completarea normei şcolare de la liceul unde funcţiona, avea ore şi în altă parte, undeva la seral. Iar acolo, celor care nu erau de trecere la franceză le zicea: "Mă, tu nu ştii nimic şi nu te pot trece. Dar învaţă măcar Tatăl nostru şi Crezul în franceză şi te trec. Că alţii sînt doctori academicieni şi nu ştiu nici atît...".

[2] Cînd Marcel Petrişor era profesor la Liceul "Spiru Haret", un absolvent de la seral i-a destăinuit că e securist şi că în blocul de pe str. Baicului, unde stătuseră cei doi, fusese organizat pentru ei un post fix de filaj şi de interceptare audio, într-o garsonieră lipită de ale lor.

[3] Editura Christiana pregăteşte o mult aşteptată reeditare a acestor memorii, publicate sub titlul *Drumul Crucii*.

(urmare din pag. 11)

operator, fiind găsit într-o dimineață cu perfuziile, drenurile și celelalte legături smulse. Apoi, pentru că altfel nu s-a putut, Marcel a transportat cu mașina sa trupul lui Aurel State către cimitirul locului natal din părțile muscelene. Asta a fost ultima lor călătorie comună, după multele pelerinaje pe care le făcuseră pe la mînăstiri. Securitatea a filmat înmormîntarea, iar Marcel a transmis celor veniți cuvintele prințului gruzin Ciabua Amiredjibi, prietenul lui Aurel State din vremea lagărelor sovietice: "Trebuie să știți că acesta a fost cavalerul fără pată, căruia nici prietenii, nici adversarii nu au avut ce să-i reproșeze"...

Știam, deci, multe despre prietenia lui Marcel și beneficiam din plin de ea cînd prin 1988 l-am întrebat pe regretatul Simion Ghinea unde și cum l-a cunoscut pe Marcel în pușcărie. Făcuse și el 16 ani de închisoare, fuseseră în Aiud în aceeași perioadă, deci presupuneam că se știau din pușcărie. Dar Simion Ghinea nu se întîlnise cu el în închisoare: "La *nea Petrică* l-am văzut prima dată".

Cît timp Petre Țuțea a putut merge la Athénée Palace pentru o cafea, mai mulți din intelectualitatea și boema bucureșteană îl pîndeau acolo, pe teren neutru, ca să-l asculte. După aceea, însă, în anii '80, puțini se încumetau să-l viziteze și să-l ajute pe Petre Țuțea. Securitatea veghea și numai cîteva persoane îl suportau pe bătrînul care, ca aproape toți bătrînii ajunși de slăbiciune, era, în intimitate, un om dificil. Între aceste cîteva persoane erau Simion Ghinea și Marcel Petrișor.

Simion Ghinea, care fusese un om al marilor acțiuni, a reușit de două ori să strîngă ajutoare din Franța, de la Cioran, Eliade, părintele Boldeanu și de la alții. Pe atunci așa ceva nu era la îndemînă. Tot el a avut ideea "tragerii unor sfori", încît *nea Petrică* să primească de la Uniunea Scriitorilor ceva bani și de la Casa Scriitorilor ceva mîncare.

Cu părintele Gheorghe Calciu (toamna 2006)

Pînă în 1990, cînd, cu voia lui Dumnezeu, s-au înmulțit asistenții, Marcel Petrișor l-a susținut pe Țuțea zilnic, satisfăcîndu-i cerințele cele mai variate, de la nevoia dialogului pe teme kantiene și pînă la neputințele cele mai de rînd. Îmbarcați în prietenia lor, Marcel și *nea Petrache* au traversat cu umor și seninătate mizeria unui deceniu care, pentru unii ce nu gustaseră nici măcar o fărîmă din golgota acestora doi, devenise "obsedant".

Simion Ghinea spunea: "Abia după liberare, în garsoniera lui *nea Petrică* de lîngă Cișmigiu, l-am *văzut* prima dată pe Marcel. Pentru că de auzit, auzisem despre el în pușcărie. Am reținut numele lui cînd într-o celulă avea loc o frumoasă discuție între niște profesori de filosofie. Discutau despre prietenie. Eram ca la conferință, ascultam fără să intervin. Nu țin minte argumentațiile lor savante. Discuția a fost lungă. Au pornit de la antici, l-au fost pomenit pe Fericitul Augustin și și-au prezentat, contrazicîndu-se, propriile teorii. Au ajuns la exemple. Și iarăși nu țin minte ce a povestit unul dintre ei, dar era o poveste de pușcărie, o poveste adevărată. Era istoria unei prietenii exemplare între oameni ca noi, cei din celulă. Toată dezbaterea aceea s-a isprăvit nu cu concluzia teoreticienilor, ci cu un exemplu care i-a împăcat pe cei iubitori de înțelepciune. Iar numele prietenului exemplar, pe care l-am reținut, era *Marcel Petrișor*. După foarte mulți ani, l-am cunoscut și ne-am împrietenit".

Cu Gabriel Constantinescu și Zaharie Urdea (primăvara 2006)

Nu cred în teoriile de tip aristotelic, ci cred că prietenia nu are nevoie de reciprocitate. Prietenia poate sau nu să fie biunivocă. Firește, prietenia împărtășită împlinește o relație după chipul asemănat al relației intra-treimice, însă o prietenie neîmpărtășită este tot prietenie și, într-un fel, este o imitare a lui Hristos față cu creația căzută. La limită, trebuie să-i fii prieten și dușmanului. Dar, ca teorie, asta nu face doi bani...

Ceea ce e valoros sînt actele efective ale unei prietenii precum cea a lui Marcel Petrișor: fie să-ți pui viața pentru prietenii tăi, fie să fii generos fără socoteală, fie să-l oblojești pe aproapele fără perspectiva unui sfîrșit, profit sau mulțumire, fie să îngădui păcătosului de parcă ai fi tu însuți, fie să mîngîi pe cel slab – de minte, de înger ori de mădulare – cu dragostea și smerenia ta, fie să iei în răspăr o lume întreagă pentru Hristos și neamul tău, fie cu curaj, fie cu teamă, fie cu nădejde, fie cu disperare.

Și cine îi este prieten lui Marcel mărturisește că unele ca *acestea* vor rămîne, iar nu altele, spre slava lui Dumnezeu și spre viața sa în vecii vecilor. Amin.

CĂRȚI PUBLICATE DE MARCEL PETRIȘOR (n. 13 aprilie 1930, Ocișor-Hunedoara)

- *Serile-n sat la Ocișor* [povestiri], București, 1968;
- *Curente estetice contemporane*, Ed. Univers, București, 1972;
- *Grünewald* [album], Ed. Meridiane, București, 1972 (ed. a II-a: 1985);
- *La Rochefoucauld. Aventura orgoliului*, Ed. Albatros (Col. "Contemporanul nostru"), București, 1973;
- *Mîreasa* [roman], Ed. Albatros, București, 1975;
- *Călătorie spre Soare-Răsare*, Ed. Cartea Românească, București, 1976;
- *Crișan* [roman], Ed. Albatros, București, 1977;
- *Vitralii* [eseuri], Ed. Eminescu, București, 1978;
- *Temeri* [roman], Ed. Eminescu, București, 1985;
- *Căruța cu scînduri* [roman], Ed. Eminescu, București, 1990;
- *Fortul 13. Convorbiri din detenție*, Ed. Meridiane, București, 1991;
- *Secretul Fortului 13. Reeducări și execuții*, Ed. Timpul, Iași, 1995;
- *N. V. Gogol și paradoxurile literaturii moderne*, Institutul European (Col. "Eseuri de ieri și de azi"), Iași, 1996;
- *La capăt de drum*, Institutul European, Iași, 1997;
- *Drumuri întortocheate. Jurnal de călătorie în Asia, Europa și America de Nord*, Ed. Junimea, Iași, 2001;
- *Cei din Aciua* [roman], Ed. Vremea, București, 2004;
- *Strigoii Ocișorului*, Ed. Vremea, București, 2005;
- *Trecute vieți de domni, de robi și de tovarăși*, Ed. Vremea, București, 2008;
- *De la Jilava la Aiud. Anii de mucenicie ai temnițelor comuniste* (în curs de apariție la Ed. Christiana din București).

OVIDIU VASILESCU ŞI "FANTOMELE ROŞII"

Poet, prozator, dramaturg, eseist, **Ovidiu Vasilescu** (n. 1939) este genul literatului complet, chiar dacă nu toate experienţele sale creatoare plac sau îl reprezintă deopotrivă. Eu unul mărturisesc că deşi i-am citit cu interes şi reflecţiile aforistice, şi încercările dramatice (*Fără cortină*, 2004), şi ambiţiosul roman *Saul şi... Pavel* (2006), îl preţuiesc în primul rînd ca poet**[1]**, ba cred că, de fapt, îndărătul tuturor celorlalte ipostaze creatoare se ascunde tot poetul, ca o *rara avis* proteică şi inepuizabilă, pe care vremurile n-o merită şi care ea însăşi ar fi meritat să respire şi să zboare în văzduhul altui timp. Dar vremurile, mai mult sau mai puţin rele (căci bună cu adevărat nu-i decît nevremelnicia paradisului pierdut), sînt şi ele parte a crucii pe o avem fiecare de purtat prin lume.

Cum observam mai demult, Ovidiu Vasilescu, "pendulînd cu un fel de inepuizabilă tinereţe între ţara de refugiu (America) şi ţara de baştină (România), cînd înfiorat mistic de taina dumnezeirii, cînd răzvrătit – la modul romantic – de «absenţa» sau «tăcerea» lui Dumnezeu, sincer pînă la teribilism cu sine şi cu ceilalţi, certat cu lumea şi în acelaşi timp îndrăgostit aproape cu neînţelepciune de ea, [...] se vădeşte egal pe linia vocaţiei sale de cruciat şi templier al rosturilor şi rostirilor", reasumîndu-şi, iarăşi şi iarăşi, "unica-i identitate fără umbră de îndoială: cea de bine-credincios şi dreptmăritor al limbii române". Şi tot atunci identificam "trei ipostaze majore ale eu-lui său liric, subtil întreţesute şi greu măsurabile la «cumpăna sufletului»: **Îndrăgostitul**, **Întemniţatul** şi **Înstrăinatul**".

De data aceasta, prin ***Constelaţia fantomelor roşii***, este în discuţie ipostaza **Întemniţatului** – nu ca poziţionare simbolic-existenţială, ci ca realitate crudă, trăită aievea într-o tinereţe tîlhărită de istorie, de la 17 la aproape 25 de ani, în bolgiile Gherlei, Aiudului, Peripravei sau Jilavei. În 1956, cînd a început calvarul său, Ovidiu Vasilescu era desigur unul dintre cei mai ti--neri deţinuţi politici ai "obsedantului deceniu".

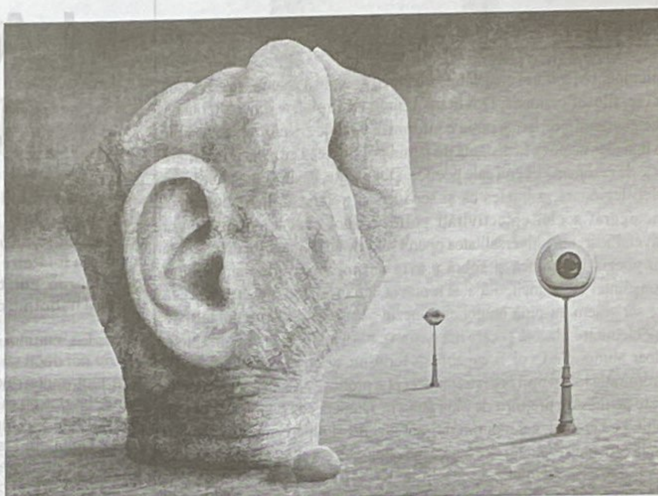
Am constatat încă de la primele pagini, sub raportul strict al scriiturii, că memorialistul îmi place aproape la fel de mult ca şi poetul. În fond, memorialistica este un gen de frontieră, un fel de lirică deghizată în epică, de retrăire interioară a propriilor aventuri existenţiale. Pe de altă parte, trebuie spus că o astfel de mărturie, ţinînd nu doar de urzeala unei biografii personale, ci de însăşi "crucificarea României" pe Golgota sinistră a experimentului comunist, depăşeşte cu mult miza literară. Scriind paginile acestea de o dureroasă autenticitate mărturisitoare, Ovidiu Vasilescu împlineşte o datorie nu doar faţă de sine, ci de o întreagă umanitate mucenicită: glasul lui se face deopotrivă glas al lui Dumnezeu şi al morţilor, chemînd generaţiile de azi şi de mîine la o meditaţie responsabilă asupra trecutului şi la o veghe neîntreruptă pentru ca astfel de orori să nu mai fie lăsate să se repete.

Mărturiile de acest gen au desigur greutate în sine – o greutate brută şi nenegociabilă. Dar împrejurarea de a beneficia şi de un anume dar al expresiei le adaugă un plus de "tranzitivitate" în conştiinţa adeseori capricioasă a contemporanilor şi – mai ales – a posterităţii. Ajutat de talentul său literar, Ovidiu Vasilescu se înscrie, prin *Constelaţia fantomelor roşii*, între purtătorii de cuvînt privilegiaţi ai experienţei penitenciare din fostul lagăr comunist, alături de o întreagă pleiadă de nume ilustre, de la Aleksandr Soljeniţîn la Vladimir Bukovski şi de la Paul Goma la Ioan Ioanid.

Cartea e scrisă într-un dublu registru: *rememorarea* faptelor, pe de o parte, şi *reflecţia* asupra lor, pe de altă parte. Pasajele redate cu cursive ţin de acest al doilea registru, oarecum transfigurator. Reflecţia are, fireşte, gradul ei de subiectivitate, dar introspecţia omului Ovidiu Vasilescu confruntat cu istoria recentă nu-i pentru aceasta mai puţin introspecţie a Omului confruntat cu Istoria în general.

Ştim că *Jurnalul fericirii* al lui N. Steinhardt se deschide cu cele trei soluţii ale omului – nu mistice, ci lumeşti – "pentru a ieşi dintr-un univers concentraţionar" (şi, în genere, din orice agresiune totalitară): cea a lui Soljeniţîn (a te considera *ca un om mort* pentru lume), cea a lui Zinoviev (*totala neadaptare* la sistem, nebunia pentru/întru libertate) şi cea a lui Churchill şi Bukovski (voluptatea şi curiozitatea rezistenţei încăpăţînate). Şi în *Constelaţia fantomelor roşii* se schiţează încă din capul locului o astfel de soluţie (ce pare o sinteză între a doua şi a treia soluţie de mai sus): "Aveam să înţeleg că tot ce te poate ţine la suprafaţa deznădejdii este să nu renunţi la a fi un combatant onest şi să nu te predai niciodată inamicului. [...] Timpul m-a ajutat să ajung la înţelegerea că un prizonier, pentru inamic, este un combatant dezarmat, pe cînd un luptător care s-a predat inamicului nu poate fi considerat decît un aliat nesigur. Soldatul adevărat nu se gîndeşte la moarte şi cu atît mai puţin la a se preda inamicului. El vrea să trăiască şi să învingă!".

Rezistenţa nu este însă tocmai lesnicioasă cînd ai de-a face cu tipul uman al bestiei robotizate, pe a cărei mînă regimul te-a abandonat ("În cadrul metalic, cu arătătorul pe buze şi ochii holbaţi, apăruse «omul nou»! Un «neanderthal» vopsit în kaki, cu cizme din piele neagră, cu centură şi diagonală, se holba la mine, ca buimăcit. Pe capul imens purta o caschetă kaki şi ea, tivită cu o bandă albastră de jur-împrejur, aşa cum albaştri îi erau şi epoleţii de pe care luceau o tresă groasă şi una mai îngustă..."), şi cînd, pe lîngă teroarea psihică, sînt puse în lucrare, pe pielea ta, adevărate rafinamente ale torturii fizice: "Erau două feluri de bătăi la tălpi. Prima încercare se făcea desculţ. Se pare însă, că nu-i satisfăcea îndeajuns pe bătăuşi. «Spectacolul» se termina prea repede; sîngerai, ţi se rupea un os, ori vasele rupte din interior făceau ca gleznele şi labele picioarelor să se umfle în doar cîteva minute. Schingiuitul avea avantajul(!) că trauma era locală. Bătaia peste încălţăminte, a doua încercare, era de mai lungă durată; bestiile loveau cu o rangă de fier, o ţeavă metalică, pînă ce, uneori, ţeava se curba. Fiecare lovitură peste încălţăminte transmitea un impuls

dureros, direct în creier. Era nu doar dureros, era şi înfricoşător. Trăiai spaima că-ţi pierzi minţile şi uneori chiar aşa s-a şi întîmplat!". Sau: "... legau victima de mîinile aduse în faţă ca pentru rugăciune. Un altul aşeza picioarele unei capre de lemn în poziţii opuse, iar legătura dintre ele o făcea un drug de metal. După ce victimei i se legau mîinile, trebuia să se aplece şi să-şi cuprindă genunchii, aşa încît, adunat, compactat, oferea un spaţiu între braţe şi unghiul de închidere al genunchilor, prin care se introducea o ţeavă. Călăii apucau capetele ţevii şi o sprijineau de cele două capre. Victima, astfel suspendată, se putea roti, ajungînd în poziţia dorită de torţionari, cu capul în jos, expunîndu-şi perfect tălpile. Se lucra la două răngi. Loveau consecutiv cîte doi. Probabil în ideea să aibă fiecare o participare, fie chiar şi minimă, pentru că, oricum, victima nu ţinea la mai mult de 15-20 de lovituri şi leşina".

Oricîtă putere lumească ai fi pus în rezistenţa ta, pînă la urmă tot de la Dumnezeu, prin "soluţia mistică a credinţei" (particulară şi necuantificabilă, după N. Steinhardt, întrucît este "consecinţa harului prin esenţă selectiv"), vine, chiar şi pentru firile mai puţin religioase, deplina îm-puternicire în faţa maşinii infernale: "Cît de mare este taina rugăciunii în momentele de disperare! Cît de mare este disponibilitatea noastră atunci de a stărui în planul evlavios şi de a ne apropia total, cu fanatism, cu un voluntarism tulburător, aproape copilăresc, de Cel al Cărui nume, de multe ori, îl luăm în derîdere. [...] Tînăr şi înfăşurat în platoşa religiei mele ortodoxe, mă consideram o cetate inexpugnabilă, chiar dacă, uneori, simţeam fizic cum laţul se strîngea tot mai mult în jurul gîtului meu. Important pentru mine era să ies din dificultate aşa cum intrasem, ori să nu mai ies niciodată. Acela a fost testamentul meu!".

Atent la cei din jur, fiind şi la vîrsta cînd omul îşi caută mai abitir decît oricînd repere şi modele, dar şi un fel de patos al solidarităţii exemplare, tînărului deţinut nu putea să nu-i atragă atenţia deţinuţii legionari (despre care şi Steinhardt are pagini memorabile), mai viguroşi, mai demni şi mai încrezători decît ceilalţi "politici" nu numai datorită vîrstei lor de regulă mai tinere, ci poate şi datorită mai bunei lor relaţii cu creştinismul şi cu credinţa în genere (Căpitanul lor le ceruse anume "să creadă nelimitat"): "Am remarcat prezenţa numeroasă a legionarilor şi mai ales tinereţea lor în comparaţie cu celelalte Partide Istorice. Erau mult mai ageri, mai activi şi trăiau într-un grup solid. Aveau un moral foarte bun, ceea ce le dădea un fel de desprindere, de detaşare faţă de situaţia grea. Ascultam şi părerile altora, chiar ale inimicilor lor, care confirmau ceea ce văzusem eu. Personal eram entuziasmat de protestele şi grevele legionarilor, care mergeau mereu pînă la limita posibilă, indiferent de sacrificii". Mai tîrziu, în libertate, la a doua tinereţe, avea să scrie chiar o carte despre "omul legionar"**[2]**. Ca o întruchipare a lui îi apăruse, în anii detenţiei, bunăoară un Mircea Tarcea: "Avea 29-30 de ani cînd l-am cunoscut eu. Era înalt şi atletic, calm şi ordonat, un transilvănean dintr-o familie cu tradiţie preoţească. Tatăl său, preot, murise la Aiud după mai mulţi ani de osîndă. Mircea era omul pe cuvîntul căruia puteai conta pînă în pînzele albe. Nu era un exaltat; cumpătat, dar ferm în atitudinea lui faţă de comunismul abject, era pur şi simplu simbolul omului intransigent şi hotărît să meargă pe drumul său pînă la capăt".

O puternică impresie i-a făcut, ca atîtor altora, prinţul Alexandru Ghyka (legionar şi el). Dar cea mai mare fascinaţie au exercitat-o asupra tînărului poet în formare cei doi "barzi" supremi ai închisorilor, Radu Gyr (1905-1975) şi Nichifor Crainic (1889-1972), ce l-au determinat şi la un fel de legămînt cu sine însuşi (care continuă să-l oblige şi astăzi la fel de mult ca şi ieri): "În acea perioadă, mulţi dintre cei aflaţi în detenţie învăţaseră poezii din superbele opere ale lui Radu Gyr şi ale lui Nichifor Crainic. Astfel, memorarea de către deţinuţi a acelor poezii devenise o modă. Întîlnirea mea cu operele acestor doi mari poeţi a fost o adevărată revelaţie. Două genuri diferite, însă opere consistente şi scăpărătoare

(continuare în pag. 14)

Răzvan CODRESCU

[1] *Fructe din pomul serii* (New York, 1981), *Strigăt către dragoste şi către moarte* (New York, 1986), *Cînturi pentru somnul Tău* (Hamilton-Canada, 1989), *Pasărea abisului* (Sibiu, 1993), *Scrisori către Îngerul meu* (Cluj-Napoca, 1999), *Cumpăna sufletului* (Bucureşti, 2004), *Idei verticale* (2008 – volum pentru care a primit în 2009 Premiul pentru Poezie pe anul 2008 al Filialei Alba-Hunedoara a Uniunii Scriitorilor din România, printre ai cărei membri se numără). Mai de curînd, pe internet, unde e bine reprezentat cu pagini antologice, îl aflu semnînd Ovidiu Vasilescu Măcin.

[2] *Trepte spre omul legionar*, New York, 1985. În aceeaşi vreme scotea în exil ziarul *Libertatea* şi colabora la revista *Cuvântul românesc* din Canada. Era un soi de solidaritate cu legionarismul care ţinea nu atît de ideologie, cît de un anume idealism cu tentă mesianică, identificabil şi în poezia sa: *Destinele noastre le-am pus temelie,/ metanii bătute la ceasuri tîrzii,/ şi-am pus legămîntul că alte frăţii/ mai bune, mai brave, mai drepte-or să fie/ născute să treacă din veac în veci.* („Am zidit").

OVIDIU VASILESCU ŞI "FANTOMELE ROŞII"

(urmare din pag. 13)

amîndouă! Metaforei inegalabile a lui Gyr, Crainic îi răspundea cu versul adînc, filosofic, mistic. Doi titani ai literaturii române din subteranele acelei vremi! Spirit mai puţin conformist, Crainic s-a păstrat, ca scriitor şi mai ales ca poet, la distanţă de faptul politic, ceea ce a dat o mai mare arie de rezonanţă operei sale poetice. Din păcate, Radu Gyr, subordonat ideii legionare, a înţeles că şi scrisul său trebuie să fie subordonat, încarcerat acelei colectivităţi politice, fapt care a stopat cumva diversificarea şi universalitatea operei sale, de altfel magnifice. Întîlnirea cu poezia lor adîncă şi sobră a avut un impact atît de mare asupra conştiinţei mele, încît, din acel moment, am încetat să mai cred că ceea ce scrisesem eu pînă atunci era poezie. Am tăcut şi am renunţat la o îndeletnicire plăcută şi care mă pasiona. «Voi mai scrie – mi-am spus – doar atunci cînd voi fi capabil să scriu nu ca ei, ci la nivelul lor»". Admiraţia totuşi nu-l orbeşte, iar decepţia produsă de căderea lui Crainic este pe măsura preţuirii de pînă atunci: "Oameni ca Nichifor Crainic şi alţii, pe care noi, cei mai tineri, i-am luat drept repere un timp, ascunşi îndărătul unei reputaţii neprobate îndeajuns, au acceptat să se umilească, să trădeze, să stigmatizeze idealurile lor"[3].

Frumoase sînt şi rîndurile despre N. Steinhardt (închis din 1960), care-i era ceva mai apropiat ca vîrstă (n. 1912) şi cu care a întreţinut relaţii prieteneşti atît în ultimii ani de detenţie, cît şi în primii ani de după eliberare: "Cu Nicu Steinhardt am ajuns pînă la relaţia de prietenie. Nu era prea greu. Orice om decent putea deveni prietenul lui Nicu. Ne-am cunoscut mai bine către perioada de sfîrşit a suferinţelor noastre. Prietenia a continuat şi după ieşirea din detenţie. L-am vizitat de cîteva ori şi acasă. Era mai mereu împreună cu un alt om minunat, Marinică Popescu, pe care Nicu pur şi simplu îl adoptase. Locuia vis-à-vis de Spitalul Colţea, în vecinătatea Bisericii Ruse..." Şi urmează această paralelă (care unora li s-ar putea părea prea îndrăzneaţă, dar care răsare organic din context): "Nicu Steinhardt iubea necondiţionat oamenii, pe cînd eu se întîmpla uneori să ignor judecăţile unora dintre ei! În marea lui erudiţie, Nicu Steinhardt găsea înţelegere pentru toate faptele semenilor săi şi, cu un discernămînt cuantic, cu egală sinceritate, le măsura pe fiecare cu justeţe. Marea diferenţă dintre noi consta în faptul că el era pe calea sfinţeniei, pe cînd eu eram militantul combativ, căruia nu-i lipseau sentimentele de îngăduinţă şi compasiune, dar eram asprit cumva de spectrul înfrîngerii". Apoi conchide, cu rînduri care se ţin minte: "Da, aşa era prietenul meu, Nicu Steinhardt. Întîlnirile cu el pe coridoarele Gherlei erau singurele mele bucurii. Cîteva cuvinte schimbate cu acel cavaler al dreptăţii erau suficiente să mă mobilizeze pentru orice efort. Îl vedeam pe acel copil mare cum juca şotronul printre psalmi! Nicu Steinhardt s-a sfinţit la Rohia prin dragoste nelimitată pentru lucruri şi oameni. Nu încape îndoială în conştiinţa mea că, dacă Dumnezeu îşi alege pază dintre oameni, atunci Nicu a fost ales de Divinitate ca staroste al apărătorilor domeniilor sacre".

La eliberare, în 1964, aşa cum mărturisesc şi atîţia alţii, senzaţia dominantă a fost că "intram într-o închisoare mai mare. Una în care, între timp, fără ca eu să fi ştiut, [...] «elitele» neamului, scriitorii, mulţi dintre moraliştii mai vechi şi mai noi, prin cărţile pe care le scriau, prin revistele pe care le conduceau, ori prin cele la care colaborau, mai mascat ori direct, fără ruşine, se dăduseră de partea inamicului". Crucea libertăţii, pînă la exilul în Statele Unite (1980), nu i se pare cu mult mai uşoară în pseudo-paradisul ordinii proletare decît îi fusese crucea recluziunii în infernul concentraţionar din care ieşise: "În sfîrşit, lăsam în urmă 8 ani de traume profunde, un lung şir de umilinţe, care mai de care mai dureroase, şi cu sfiala pe care mi-o creaseră neverosimilele întîmplări din acel panopticum fantastic, închisoarea, intram, şovăind, într-o altă irealitate. Împlinisem 24 de ani şi eram un neisprăvit!".

Şi autorul are instinctul sau nobleţea de a nu încheia cu vreo raportare concluzivă la sine însuşi, ci cu o reverenţă dinaintea "celor care nu mai sînt", aducînd "un pios omagiu acelora care n-au mai ajuns oameni liberi, eroilor anonimi ai acelui infern roşu prin care am trecut, şi aplaudîndu-i totodată frenetic pe cei 22 de eroi al revoltei de la Gherla din 14-16 iunie 1958".

Constelaţia fantomelor roşii, apărută în tîrziul mărturiilor penitenciare, rotunjeşte imaginea unui autor şi a unei opere care ar merita în mai mare măsură atenţia publicului larg, dar în acelaşi timp ne reaminteşte că sîntem încă departe de a fi învăţat pînă la capăt din lecţia propriei noastre istorii. Ovidiu Vasilescu, astăzi septuagenar, şi-a îndeplinit datoria lui. Ar fi cazul să ne punem căciula dinainte şi să ne întrebăm dacă şi noi, fiecare în parte, ne-am îndeplinit-o pe a noastră...

[3] Este decepţia pe care a trăit-o şi a transmis-o posterităţii şi un alt mare poet al temniţelor comuniste, Demostene Andronescu (cf. *Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric. Memorii şi versuri din închisoare*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2009, mai ales pp. 60-64).

ŞAH LA PETRE ŢUŢEA ?

Mai mulţi prieteni mi-au semnalat cu indignare "atacul murdar" al d-lui Dan Alexe – regizor de filme documentare pripăşit prin Belgia, încă dinainte de 1989 – la adresa lui Petre Ţuţea (atac apărut în *România liberă* de joi 18 martie, sub titlul insolent "Prizonierii lui Petre Ţuţea, bătrînul habotnic cu verbul dezlînat").

Eu, ca unul ce l-am cunoscut destul de îndeaproape pe Petre Ţuţea încă de pe la începutul anilor '80, nu pot decît să mărturisesc că nu mi-l amintesc nici ca "habotnic" şi nici ca "dezlînat". Am scris despre el în mai multe rînduri, mi-am intitulat o carte *De la Eminescu la Petre Ţuţea*, i-am cultivat cu respect memoria, dar nu m-am simţit niciodată – şi nici n-am încercat să fac pe altcineva – "prizonier" al acestuia (deşi îi rămîn în multe privinţe îndatorat, ca şi altor cîtorva "interbelici" iluştri pe care i-am mai prins în viaţă). Omul era fascinant, dar avea, indiscutabil, şi limitele lui. Dar oare nu avem toţi limitele noastre? Eu nu cunosc pe nimeni fără limite, decît pe Iisus Hristos.

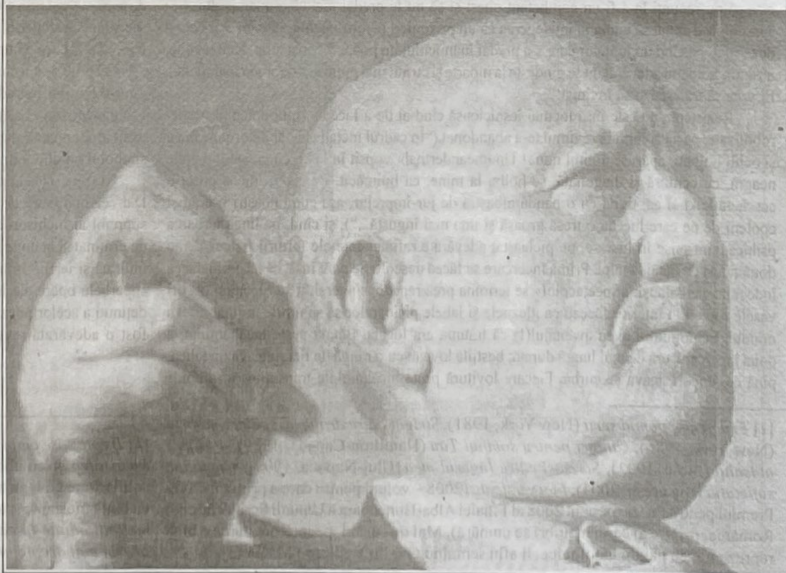
Ce-i drept, ca să-l înţelegi pe Ţuţea, trebuia să ai răbdarea să întîrzii pe lîngă el, nu să te rezumi la vreo vorbă prinsă din zbor (sau chiar la 322, ca d-l Gabriel Liiceanu, vulgarizator comercial al gîndirii lui Petre Ţuţea). D-l Dan Alexe mărturiseşte că a fost o singură dată la Petre Ţuţea (dintr-un fel de curiozitate juvenilă) şi i-a fost de-ajuns ca să-şi facă o idee (şi să nu mai scape de ea). Îmi permit să bănuiesc, din suficienţa discursului său, că d-l Dan Alexe cam aşa a procedat cu toate "personalităţile" sau "locurile" culturale, alcătuindu-şi *en passant* un buchețel de idei fixe, pe baza cărora astăzi crede că se poate pronunţa radical şi emfatic în materie de cultură şi spiritualitate. Este povestea banală a semidoctismului, cu atît mai ridicol cu cît se năimeşte vreunei ideologii (iar în cazul de faţă e clară partitura ideologică)

Că Petre Ţuţea n-a fost un om de condei (şi am spus şi altădată că adeseori i s-a făcut un deserviciu prin publicarea postumă a unor dactilograme), aceasta e cu totul altă discuţie. Om de condei, la o adică, n-a fost nici Socrate... (Desigur, "socratismul" nu se reduce la oralitate, dar nici nu se poate defini în afara ei.)

Dar, în pofida aparenţelor, nu de Petre Ţuţea este în realitate vorba în "atacul murdar" al "documentaristului" de la Bruxelles, ci de o întreagă paradigmă cultural-spirituală dezagreată de *establishment*-ul actual (ca să nu zic: "de noua gîndire unică"). E o bătălie marginală şi perfidă din marele război cu Tradiţia. Şi, în ultimă instanţă, cu Dumnezeu. Citiţi ce scrie d-l Dan Alexe despre Nae Ionescu (căruia nu cred să-i fi citit vreun curs integral, căci atunci s-ar mai fi luminat, cum au păţit-o şi alţii): "... pînă şi cei mai necondiţionali adoratori ai lui Nae Ionescu recunosc că opera acestuia e anostă şi indigestă, o compilaţie de citate şi banalităţi. Mitul subzistă însă pe fond de frustrare etc."! Petre Ţuţea ar fi un produs tipic al şcolii lui Nae Ionescu (sau, altfel spus, "aşa dascăl, aşa învăţăcel"). D-l Dan Alexe se preface a uita că din aceeaşi "şcoală" au făcut parte – şi nu s-au dezis niciodată de marele lor Profesor – şi un Mircea Eliade, şi un Constantin Noica, şi un Emil Cioran, şi un Mircea Vulcănescu, şi un Vasile Băncilă, şi atîţia alţii (de care probabil vajnicul "documentarist" nici nu va fi auzit, căci "urechismul" nu poate fi mai mult decît este). Dumnealui se leagă "la vedere" numai de Petre Ţuţea, pentru că i se va fi părut mai lesne atacabil. Ce ne facem însă cu ceilalţi? Sînt şi ei "habotnici", "dezlînaţi", "fascişti" ordinari, "demagogi" semidocţi şi antioccidentali? Sau mai degrabă trebuie să conchidem că d-l Dan Alexe face figură de sfertodoct ireverenţios şi de politruc de al noilor soviete? Aş avea toate temeiurile să înclin spre această din urmă concluzie. Dar ştiu bine că "nu mor caii cînd vor cîinii" şi că avem probleme mai serioase, în aria dreptei şi a culturii creştine, decît să ne sinchisim de elucubraţiile cîte unui euro-flaşnetar de serviciu (mai ales din tagma tot mai penibilă a celor care duc viaţă dulce prin Occident şi, din cînd în cînd, le mai scapă şi necăjiţilor de pe-acasă cîte o reţetă de cum trebuie să trăiască şi să gîndească după "normele" în vigoare).

Şi încă ceva: mi se pare că Balcanii sînt cu atît mai mult "curul Europei" cu cît se strămută mai la Vest. "Orizontala" nu ne rezolvă: e nevoie de "verticală".

Răzvan CODRESCU

MOARA CU NOROC (6)

SAU MINIROMANUL UNUI SIMULACRU DE IUBIRE

Începând din numărul pe octombrie, publicăm în serial unul dintre capitolele interesantei lucrări de doctorat a d-nei Denis-Steliana Brădescu închinată operei lui Ioan Slavici lecturate din perspectivă *creștină*. Este una dintre puținele realizări notabile de critică literară creștină din peisajul culturii noastre actuale (istoria și critica literară rămânând, din păcate, una dintre ariile cele mai descreștinate ale culturii românești). Să sperăm că astfel de întreprinderi se vor înmulți și vor ajuta „litera" să se reînalțe spre „duh". *(R. C.)*

Partea VI

... iadul deznădejdii

Există o deznădejde provenită din mulțimea păcatelor, din împovărarea conștiinței și dintr-o nesuferită tristețe pe care, încercând-o, sufletul acoperit de răni și îngreunat se îneacă în adâncul deznădejdii. Există însă și o deznădejde care ni se întâmplă din mândrie și din trufie, atunci când, după ce am căzut într-un păcat, socotim că n-am meritat o așa soartă. Cel care va observa cu atenție va găsi următoarea diferență între aceste două feluri de deznădejde: cea dintâi ne împinge spre nepăsare, pe când cea de-a doua îl lasă pe cel deznădăjduit să se nevoiască mai departe, într-o sleire inutilă. Înțelegem acum de ce, o dată în plus, dincolo de complicitate, ostilitate și confruntare, i-am simțit pe Lică și pe Ghiță atât de aproape unul de celălalt.

Cine-i Sămădăul? Trăsături ca farmecul straniu, luciditatea, forța, insondabilitatea sau cruzimea par să îi construiască o schiță de personalitate, dar credem că nu sunt suficiente în a-l defini. Ne e foarte greu să afirmăm ceva despre un personaj atunci când el e asemenea unui bloc de granit. Cititorul așteaptă acel fulger care să despice roca și să-i descopere structura de profunzime a eroului. În cazul lui Lică, momentul pare să vină foarte târziu, abia în capitolul penultim al nuvelei. Și totuși, dacă depășim acest impediment, rezultatele nu se vor lăsa așteptate. Despre Lică nu poți vorbi decât citind cu atenția încordată această parte finală și apoi reluând lectura întregului text.

„*Asemenea lucruri nu se cred, răspunse el* [Lică] *cam necăjit; ele se simt. Ziceam că dac-aș voi să plec, mi-ar fi greu să mă despart de tine. Mai multă dovadă nu-ți trebuie decât că ți-o spun, fiindcă oameni de felul meu, mai ales la anii mei, nu prea spun asemenea lucruri*". Acest fragment reprezintă prima replică a Sămădăului după debutul relației amoroase cu Ana, dar, mai mult decât atât, este pentru prima oară când îl descoperim vorbind despre sentimente în general, și în particular despre ale sale. Chiar dacă nu a făcut-o până acum, bărbatul nu pare să formuleze idei ce se nasc spontan, ci convingeri deja constituite în mintea sau sufletul său. Confesiunea nu e rostită cu lejeritate, pentru că, pe de-o parte, el nu deține această obișnuință a autodezvăluirii, iar pe de altă parte, femeia primește cu îndoială declarația care certifică constanța afecțiunii. Lipsa ei de încredere e un argument în plus care-i întărește Sămădăului gândul de a se lepăda de ea. Hotărârea o dată exprimată, nu mai lasă loc la discuții sau reveniri spectaculoase asupra ei: „*Lumea mă socotește om rău la fire pentru că știu să mă stăpânesc în toate împrejurările: nici acu n-o să-mi pierd eu sărita*". Așa cum Ghiță avea o onoare, un bun renume de apărat, și Lică intenționează să și-l apere pe al său cu orice preț, chiar dacă acesta e de altă factură. Aura de lider al bandei de hoți, tâlhari și ucigași locali, de anti-erou, de om al Fără-de-legii i-a purtat întotdeauna numele din gură în gură. Cunoscut sau necunoscut direct, Lică a fost pe buzele tuturor. Asemenea unei legende, „*multe s-au zis despre el* [în text: *despre mine*], *și dintre multe, multe vor fi adevărate și multe scornite*", după cum îi spunea el însuși cu emfază lui Ghiță la prima lor întrevedere. Adevărul nu importă, aparența e totul. Într-un consens tacit, ea pare să stăpânească lumea comună, ca o pânză de păianjen, a cărei frumusețe nu desconspiră rostul ei, ci îl ascunde în măiestria urzelii. Pentru lume, Lică e ***cineva*** și pentru această poziție privilegiată a făcut întotdeauna ceea ce se impunea să facă. Ca în alte dăți, așa a decis că trebuie să facă și acum. „El voiește" și voința îi e destulă pentru a reuși; sau cel puțin i-a fost, pentru că, o dată plecat de la cârciumă, Lică nu mai poate să-și țină firea. O multitudine de semne vorbesc despre pierderea controlului de sine: de la goana nebună „ca de moarte" la „neastâmpărul sufletului" sau frisoanele care-i străbat trupul.

Căutarea unui adăpost în care să se ascundă de ploaie sau îngrijirea calului plin de spume îi mută pentru scurtă vreme gândurile. Ele revin însă în forță o dată ce problemele curente au fost rezolvate. Preocupările ceasului nu le șterg din minte, ci doar le trec într-un plan secundar. Revenirea lor în forță înseamnă totodată și renașterea lor sub nouă formă: purtate cu tensiune în interioritate de atâta amar de vreme, ele au devenit de-acum familiare: „*Vedea pe Ana, pe Ghiță, pe Pintea, pe oamenii din sat, vedea, oarecum așa cum vezi mai nainte de a adormi, una peste alta, o lume întreagă, și de câte ori calul își bătea copitele în pardoseala de piatră, îl trecea un tremur de îngrijare, căci multe făcuse în viața sa, dar cele sfinte încă nu le atinsese*". Momentul e unul de o însemnătate majoră pentru cititorul care încearcă să sesizeze pașii urmați în construcția eroului lui Slavici. Descoperim aici indiciul cel mai sigur al producerii faliei pe care o așteptam. Într-o întâlnire fericită, Lică trăiește simultan două stări, de altfel aflate într-o relație de interdependență sub raport psihologic: înmuierea inimii și conștiința păcatului. Sămădăul, în ciuda vârstei și a condiției sale, s-a îndrăgostit de Ana cea fragedă și subțirică, dar atât de tânără. Femeii (mai precis afectului ce o are ca obiect-subiect) i se datorează prefacerea interioară a personajului, chiar dacă la început ea nu e percepută decât la nivel subliminal. Profanarea bisericii este gestul prin care se face trecerea dintr-un plan în altul. „Ego-ul" (în accepțiunea freudiană) preia ceea ce această ultimă acțiune contra firii aduce la suprafață: frământări, angoase vechi, remușcări, sentimente refulate. „*Cu Dumnezeu n-ar fi voit să se strice*", dar, în condițiile date, Lică nu găsește altă cale de ieșire din impas: „*Dar nu! El voia să aibă perdeaua; voia să o taie cu cuțitul, ca să nu îi mai foșnească în urechi*". E primul lucru pe care îl face cu inima îndoită. Ezitarea era trăsătura pe care o detestase o viață întreagă. Ea era semnul unei slăbiciuni pe care Sămădăul nu și-o permisese vreodată; era semnul nevolniciei, a unei sfârșeli vecine cu moartea, de care îi era atât de teamă. Frica populează acum locurile aflate cândva sub stăpânirea „sângelui cald", „a plăcerii", „a urii" sau „a mâniei oarbe". Ni se pare tare departe momentul când Lică îi spunea lui Ghiță cel înspăimântat: „*Înțelegi tu acum că acela care ține cu mine nu are să se teamă de nimic, iară acela care vrea să mă doboare trebuie să stea mereu cuprins de îngrijare, pentru că, de ar fi mai nevinovat decât copilul de trei zile, tot îi frâng în cele din urmă gâtul?*". E aproape jumătate de an de atunci, dar timpul fizic s-a condensat, dând, paradoxal, lectorului senzația de durată, în cazul lui Lică cel puțin. Observăm însă că această comprimare a timpului e o caracteristică implicită a părții finale (de după judecată) a nuvelei. Dacă primelor douăsprezece capitole le este rezervată prima jumătate a anului, ultimele cinci o surprind pe cea de-a doua. Se ascunde aici formula lui Ghiță pentru „timpul n-a mai avut răbdare", căci după momentul său de răscruce, în care alegerea a fost, din păcate, aceeași, avalanșa care l-a cuprins a închis în sine și timpul. Naratorul însuși notează la un moment dat: „*Și fiindcă avea* [Ghiță] *un păcat pe care nu-l putea stăpâni, el nici nu-și mai dădea silință să-l stăpânească și se lăsa cu totul în voia întâmplărilor* [...] *Astfel, trecu toamna și veni iarna, trecu și iarna și sosi primăvara*". Pentru Sămădău lucrurile stau exact pe dos, pentru el timpul s-a scurs lin și netulburat o dată cu încheierea judecății: „*În vremea aceasta, Lică trăia zile albe. El venea des pe la Moara cu noroc, și de câte ori venea era vesel și bun și om cu dare la mână*". Toate sunt astfel așezate pentru a marca faptul că răscrucea în viața lui Lică nu a avut loc încă. Ea urmează. Când acest moment va veni, Slavici îi va aloca un capitol întreg (cap. XV) și nu doar câteva rânduri în deschiderea unui capitol (cap. XII), ca în cazul lui Ghiță. E deosebită intuiția scriitorului de a suprapune momentul tăierii perdelei de la altar cu cel al descoperirii pierderii șerparului. Pe fondul deja sensibilizat de păcatul cel nou al pângăririi altarului, uitarea șerparului e resimțită ca o lovitură mortală. Ca Hercule înveșmântat în cămașa lui Nessus, Lică pare să-și trăiască agonia: „*Șerparul meu! – țipă el tare și sfâșietor. [...] Șerparul meu! – strigă iar, și începu să se pipăie mereu la trup, ca și când i-ar fi arzând cămașa pe el.* [...] *El își puse mâinile în cap, își rupse în urmă băierile cămășii: îi venea să-și scoată inima din piept, îi venea să se repeadă cu capul în zid, ca să rămâie sfărâmat la treptele altarului*".

Lică are revelația Dumnezeului celui viu într-o formă primară, inferioară, dar nu mai puțin autentică: frica de pedeapsa Lui. „*Îi era frică, încât îi venea să se arunce pe cal și să meargă și să fugă mereu până ce va scăpa de el; însă Dumnezeu e pretutindenea, fiindcă pretutindenea, în tot locul și în toate timpurile soarta omului atârnă de întâmplări a căror tainică legătură el cu mintea lui mărginită nu poate să o cuprindă*". În ea i se revelează conștiința unei autorități constituite de o realitate superioară, pe care nu o poate nesocoti. Nu poate face orice, pentru că simte opreliștea din partea unui for căruia are să-i dea socoteală. De fapt, în frica de a păcătui, care e una cu frica de Dumnezeu, nu avem conștiința unei primejdii imediate, ci a unei primejdii viitoare, și anume a unui rău care ne va apăsa existența la infinit. De aici și dimensiunea ei, pe care o percepe cu maximă acuitate și Sămădăul: „ *Afară tuna, și el se cutremura la fiecare trăsnet; afară fulgera, și fiecare fulger îi trecea ca un fior prin inimă; icoanele sfinților îl priveau, și el stătea împietrit sub ele, căci oriunde s-ar fi dus, el tot acolo rămânea*".

Câtă deosebire între Lică din momentul intrării în biserică și Lică de acum! Iată notațiile naratorului de la început: „*Ploaia se vărsa șiroaie și se bătea de acoperământul bisericii; ferestrele mari zângăneau mereu sub zguduitura trăsnetelor; fulgerele luminau într-una chipurile sfinților ce priveau țintă, cu ochii nemișcați, la omul abătut din cale care venise să tulbure liniștea sfântului lăcaș. Lică nu vedea și nu auzea nimic*".

De la ne-vedere și ne-auzire la Vederea și Auzirea care te lasă fără cuvinte, fără glas, fără auz... atât de cutremurătoare e trăirea, revelația. De la mortificare la sublimarea simțurilor, acesta e pasul pe care îl face bărbatul; și pe care îl percep aproape epidermic toate nivelurile ființei sale. Și apoi încă un pas: conștiința că urmările căderii sale nu se vor arăta în toată gravitatea lor decât de-abia după ce va trece pe planul vieții veșnice. Frica de Dumnezeu e, întotdeauna, o frică de judecata Lui, care va pecetlui pentru veci soarta noastră; e frica de judecata din urmă și de chinurile unei veșnice existențe neautentice și nedepline. Acest fel de frică de divinitate – începătoare – nu e o slăbiciune, ci o mare putere, o mare forță care îl întărește pe cel ce-o trăiește. Pentru Lică, sentimentul e însă semnul unei neputințe proprii, a unei șubrezeli interioare, o racilă de care trebuie să scape: „*Dar el nu putea să moară: de nimic nu-i era mai frică decât de moarte; ar fi voit să trăiască mult și lung, cât ține lumea, ca să scape de viața cealaltă...*" Acest „dar" închide în sine, de această dată, un sens adversativ radical și marchează în același timp o nouă „așezare" a personajului în relația cu divinitatea: Lică se întoarce la vechiul drum dintr-o teamă vecină cu groaza de „viața cealaltă". Pentru orice credincios, aceasta are ca prim pas judecata de apoi, care e înțeleasă cel mai bine ca momentul adevărului, când totul e adus la lumină, când faptele alegerii noastre libere sunt descoperite cu toate consecințele lor, când ne dăm seama cu claritate cine suntem, care a fost înțelesul și scopul vieții noastre. De această ultimă

(continuare în pag. 16)

Drd. Denis-Steliana BRĂDESCU

PAMFIL ŞEICARU

AŞA CUM A FOST

Un erou al întregirii naţionale şi cel mai mare jurnalist român al secolului XX (25)

MADRIDUL ŞI ACTIVITATEA LUI ŞEICARU

(urmare din numărul trecut)

Punând mâna pe putere, Nicolae Ceauşescu preluase planurile lui Gh. Gheorghiu-Dej întru totul. În zona de ocupaţie sovietică a Europei de Răsărit începea o nouă dictatură, ce va dura două decenii şi jumătate. Nicolae Ceauşescu spunea de fiecare dată că cel care fusese înaintea lui nu făcuse nimic important, ci numai el era cel care dusese Partidul Comunist "pe cele mai înalte culmi". Când auzea pronunţat numele lui Gh. Gheorghiu-Dej, se zice că făcea spume la gură şi ar fi vrut să nu-l mai audă niciodată. Obsedat de putere, îndepărta imediat pe cel care îi devenea (sau i se părea lui că i-ar fi devenit) periculos, dar era prea puţin. Marele *fiu al poporului* pregătea viitorul şi valoarea lui personală era ridicată în slăvile cerului de toţi cei care îl susţineau, sincer sau doar prefăcut. Nicolae Ceauşescu trebuia să rămână în conştiinţa poporului român nu doar ca mare conducător, ci ca singurul plin de merite colosale. În sine nu era greu. Securitatea primise puteri inimaginabile, iar noul dictator se bucura de adulaţia multora.

Vizitele celor trimişi la Madrid se înteţiseră, Şeicaru avea de vorbit cu o grămadă de personalităţi din ţară, care îi făceau o curte stăruitoare. Mesagerii lui Ceauşescu ajungând la Madrid, Şeicaru auzea că *marele fiu al poporului* avea nevoie de el. Cunoştea ca nimeni altul poporul rus şi ţara îl chema. În mesajul pe care îl purtau cu ei nu mai era vorba de popor, ci de o ţară comunistă pornită într-o direcţie originală. Şeicaru se simţea măgulit, dar ezita. Aventura "Bucureşti" i se părea incredibilă, cu toate că era nerăbdător să se reîntoarcă în ţară. Tot atunci se începuse o propagandă susţinută, de la nivelul mai înalt, şi însuşi *marele fiu al poporului* le cerea românilor de valoare să se reîntoarcă în ţară. Nu se ţinea cont că părăsiseră ţara din cauza armatei roşii sau a regimului comunist aflat în solda Moscovei. Ceauşescu avea o idee cum să-i atragă şi le spunea că România era ţara lor, iar ţara avea nevoie de ei. Adolf Hitler dispăruse cu mult timp înainte, dar acum Ceauşescu îl imita. Ei, oamenii de valoare, se născuseră în România, iar prezenţa lor acasă era o datorie naţională. Erau asiguraţi că nu vor fi urmăriţi pentru cele făcute în trecut. Mulţi au crezut-o şi s-au reîntors în ţară. Îmi aduc aminte, de pildă, de inginerul Henri Coandă, care revenise entuziast la Bucureşti. Regimul comunist se fălea cu persoana lui, dar Şeicaru ezita. El era tocmai cel care trebuia să fie înhămat la o propagandă antisovietică şi se apela la românismul lui.

Colonelul Mavrichi se găsea în Spania, ca refugiat român. Fusese anunţat de prietenii lui din Paris că general Mihai Gheorghiu se afla în Franţa şi se dusese să stea de vorbă cu el. Ştia că fostul lui comandant în Batalionul de Vânători de Munte Sinaia fusese trimis cu o misiune specială în Franţa. El trebuia să caute refugiaţi de o valoare imensă pentru ţară, cu merite excepţionale, refugiaţi care pentru regimul de la Bucureşti ar fi fost foarte bineveniţi. Conducerea de la Bucureşti îi aştepta cu braţele deschise. După ce stătuse de vorbă cu generalul Mihai Gheorghiu, colonelul Mavrichi îl vizitase pe Şeicaru şi îi făcuse o propunere: *Ce-ar fi să te reîntorci în ţară?* Cele spuse de Mavrichi nu erau aşa, într-o doară, ci el acceptase deja promisiunile comuniştilor de la Bucureşti şi era pe punctul să se repatrieze, ceea ce a şi făcut. Cu alte cuvinte, îi era uşor să facă pe intermediarul, dar fusese sincer, povestindu-i lui Şeicaru toată convorbirea avută cu generalul Mihai Gheorghiu. În numele tatălui său, la Paris, şi Viorela ducea tratative. Atunci când ajungea la Bucureşti, un oraş pe care îl vizita foarte des, discuta cu oficialităţile române revenirea tatălui ei în ţară. Mai stătuse de vorbă şi cu Constantin Flitan, pe timpurile acelea ambasador român la Paris. Într-o seară, când stăteam de vorbă la hotelul din Karlsfeld cu *Bădia*, îmi arătase scrisoarea adresată Viorelei de ambasadorul român, în care îi scria: *Am speranţa că prilejul vă va permite să remiteţi manuscrisul despre care vorbiţi domnului Nicolae Ceauşescu.* Era vorba de *Finlandizarea Europei*, în care Pamfil Şeicaru îşi pusese toate speranţele. El nu putea fi convins că pentru Europa modernă trecutul era o chestiune istorică şi că pentru omul de astăzi nu mai avea valoare decisivă. Mai târziu, într-o seară când stăteam de vorbă cu el, mi-a dat scrisoarea lui Constantin Flitan să o fotocopiez. Normal că făcusem o copie şi pentru mine, pe care am pus-o la dispoziţia lui Vasile C. Dumitrescu, să fie folosită în procesul cu Ovidiu Pamfil Ionescu, nepotul lui Pamfil Şeicaru.

După moartea Constanţei Şeicaru, rămăsese singur la Madrid şi hotărâse să părăsească Spania. Generalul Franco era grav bolnav şi se aştepta moartea lui. Dispariţia lui Franco ar fi fost o pierdere colosală pentru Şeicaru, situaţia lui personală devenea prin moartea generalului precară, cu atât mai mult cu cât cel mai apropiat prieten al său, ultima persoană din Spania în care avea totală încredere, Luis Maria de Lojendio, trecuse la monahism. Apoi, tot în Spania, citise cartea lui Franz Josef Strauss, *Défi et Réponse*, făcându-şi din nou iluzii. Preşedintele Bavariei scria exact ce avea Şeicaru în gând şi arăta politica Uniunii Sovietice de învăluire a adevărului, fapt care mergea în aceeaşi direcţie cu ideile lui. Spera că va fi primit de Strauss imediat cum sosea la München şi că acesta îi va înlesni să scrie în presa germană tot ce credea el despre comunismul internaţional. Începuse încă din Spania o corespondenţă asiduă cu Strauss şi, ca replică, primea numai răspunsuri politicoase. Nu de la Strauss personal, şi desigur nu aşa cum îşi dorea el. Tot la München, se afla M.A.N., firma unde cumpărase în 1941 o imprimerie modernă pentru ziarul *Curentul*. Venind la München, era sigur că putea determina conducerea M.A.N. să-i restituie jumătate din banii plătiţi pentru o imprimerie care nu-i fusese livrată. Rezultatul a fost un răspuns negativ, fără compasiune. Conducerea M.A.N. nu voia să se încarce cu o răspundere pentru ceva ce se întâmplase pe timpul celui de-al doilea război mondial. Cu mult timp înainte, încercase acelaşi lucru cu ajutorul generalului Ion Gheorghe, fost ministru plenipotenţiar la Berlin. Cert este că Pamfil Şeicaru n-a mai stat mult timp în Spania.

(Va urma)

René Al. DE FLERS
(München)

MOARA CU NOROC (6)

(urmare din pag. 15)

„lămurire" încearcă Sămădăul să scape. Lică se cunoaşte prea bine pe sine, de aceea se îngrozeşte atunci când se priveşte înăuntru. Până acum a reuşit să nu facă asta cu detaşare şi voinţă: *„Vorbeşti ca fetele mari mai nainte de a fi gustat dulceaţa păcatului"* – îi zicea el lui Ghiţă cu ceva vreme în urmă, povestindu-i „aşezat" despre primele crime şi sentimentele de atunci: *„Poate că şi eu am vorbit odată aşa, nu ţin minte"*. Bărbatul nu vroia să-şi amintească de acel Lică de altădată. Memoria sa era selectivă şi alegea din trecut doar elementele care-i justificau paşii următori. „Asta a fost calea, nu putea fi alta" – părea să spună în subtext Sămădăul: *„Ştiu numai că mă aflam la strâmtoare când am ucis pe cel dintâi om: îmi periseră nişte porci din turmă şi-mi era ruşine să spui c-au perit şi n-aveam bani să cumpăr alţii în locul lor. Apoi am ucis pe al doilea, ca să mă mângâi de mustrările ce-mi făceam pentru cel dintâi. Acum sângele cald e un fel de boală..."*

Lică e neiertător cu sine însuşi. I se pare imposibil ca Dumnezeu să treacă cu vederea tot ce el a făcut sau să uite tot ce el a fost cândva, când el însuşi nu poate face asta. Mândria îl opreşte; orice umilinţă i se pare de prisos. În opoziţie acum cu dumnezeirea de care fusese pentru câteva clipe atât de aproape, Sămădăul se vede pe sine capabil de a deţine controlul morţii. Gestul e unul nebunesc, la figurat, dar în bună măsură şi la propriu. Personajul trece de la ideea sinuciderii la o distorsionare cognitivă asociată cu pierderea individualităţii. Studiile de specialitate vorbesc de fapt de o formă mascată de depresie nervoasă asociată de fiecare dată sinuciderii*. „O *hotărâre aspră îi cuprinse mintea*" – notează cu scrupulozitate naratorul. *„Unul câte unul – zise el* [Lică] *ridicându-şi mâna dreaptă în sus –, unul câte unul, om cu om, toţi trebuie să moară, toţi care mă pot vinde, viaţă cu viaţă trebuie să se stângă, căci dacă nu-i omor eu pe ei, mă duc ei pe mine la moarte!"*. Deşi aparent Sămădăul a găsit soluţia salvatoare, tot ce urmează nu e decât epilogul. Faptul că gestul final e o reluare aproape mimetică a gândului suicidal din biserică susţine aceeaşi idee: ca şi în cazul lui Ghiţă, opţiunea pentru Sodoma anunţă deja sodomul. *„El se îndreptă încât părea îndoit aşa de nalt ca mai nainte, privi împregiurul său, îşi ţinti ochii la un stejar uscat ce stetea la depărtare de vreo cincizeci de paşi, scrâşni din dinţi, apoi îşi încordă toate puterile şi să repezi înainte"*. Mânia necontrolată, ca factor motivant, îl duce pe Lică până la „a ucide doi oameni" (Arthur Miller), încă doi, cei mai apropiaţi: propria persoană (fizic) şi pe cealaltă (emoţional) care este obiectul ostilităţii sale. Sinuciderea se referă la luarea propriei vieţi printr-un act liber de voinţă. Ea implică un act intenţionat şi voluntar de autodistrugere, liber de constrângeri externe sau interne. În acest caz particular, credem că termenul vizează un act raţional, de aceea persoana poartă întreaga greutate a responsabilităţilor morale. Din această perspectivă, gestul Sămădăului vorbeşte despre iadul din noi, al propriilor suferinţe şi singurătăţi. Nimic măreţ sau sublim, ci doar îngrozitor de dureros.

(Va urma)

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia.banea@yahoo.com
PUNCTE CARDINALE S. R. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU director, Răzvan CODRESCU (redactor şef), Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct), Andreea BANEA (secretar de redacţie), Ligia BANEA (tehnoredactor), Marcel PETRIŞOR (redactor)
Adresa Redacţiei: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată PUNCTE CARDINALE
Tipar: NOBLESSE S.R.L